

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Α.Τ.Ε.Ι.Θ.)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ
ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΕΤΑ
ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ»
(ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΚΑΤΑΝΟΜΗ)

ΣΧΟΛΗ: Σ.Ε.Υ.Π.

ΤΜΗΜΑ: ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΕΞΑΜΗΝΟ: ΠΤΥΧΙΟ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Κ_α ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΟΥΡΚΟΥΤΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

ΤΣΑΟΥΣΗ ΕΥΓΕΝΙΑ

ΤΣΙΝΙΚΟΡΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

2007-2008

I

A. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Ερυθροσταυρισμός αποτελεί καταυγαστική και μεγαλόπνοη φιλοσοφική σύλληψη και ενόραση ανθρωπισμού και ευποιίας και σθεναρή πολιτική αγαθοποιού προσφοράς προς τον άνθρωπο.

Αποτελεί ρηξικέλευθη και μεγαλειώδη ιδεολογική διακήρυξη και διαλάληση κοινωνικής αλληλεγγύης και ρωμαλέα πρακτική προστασίας των αδυνάτων.

Αποτελεί υψιπετή και μεγαλόφρονη έμπνευση και επίνοια αλτρουιστικού ιδεαλισμού και τελεσφόρα τακτική έμπρακτης φιλανθρωπίας.

Αποτελεί μεγαλεπήβολη και εκθαμβωτική κατάφαση και έκφραση της Θείας και υπερκόσμιας εντολής της αγάπης προς τον συνάνθρωπο και εντυπωσιακή δυναμική οικουμενικής ενότητας των ανθρώπων στην καταπολέμηση του πόνου και της δυστυχίας, που συνιστά και την ουσία, την αλήθεια και τη δικαίωση της Ερυθροσταυρικής φιλοσοφίας.

Αποτελεί μυσταγωγική μεταρσίωση αγαθοεργού καταξιώσεως και τελεσιουργό τεχνική ενεργού φιλαλληλίας. Συναρπαστική και λαμπροφόρα πανανθρώπινη σταυροφορία φιλευσπλαχνικής ευεργεσίας και επιβλητικό παγκόσμιο κίνημα σωστικής ανθρωπιστικής δράσεως¹.

Στα προαναφερθέντα, αναμφίβολα, δεν μπορεί να χωρέσει και να περιγραφεί το μεγαλειώδες έργο του Ερυθρού Σταυρού, το οποίο προσπαθούμε να χωρέσουμε, με μεγάλη επιλεκτικότητα, σ' αυτές τις σελίδες. Στόχος μας είναι να παρουσιάσουμε το έργο και τη δράση του Ε.Σ. μετά τη Γερμανική Κατοχή στη Θεσσαλονίκη. Ευχή μας είναι μέσα απ' αυτή την εργασία, με μια απλή ανάγνωση, ο καθένας από μας να φέρει στη μνήμη του

εικόνες και να γνωρίσει τη δράση του σώματος του Ε.Ε.Σ. σ' εκείνες τις δύσκολες στιγμές του πολέμου.

Σημειώνεται ότι πρόκειται για **ιστορική έρευνα**, υπό τον τίτλο «Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΕΤΑ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ». Έγινε κριτική ανάλυση και επεξεργασία πηγών και πρωτογενών δημοσιεύσεων, όπως εφημερίδες της εποχής, άρθρων και κειμένων. Επιπλέον, ως εργαλείο χρησιμοποιήθηκε η **συνέντευξη** με το προσωπικό του τμήματος Ε.Σ. Θεσσαλονίκης. Για την καλύτερη δε εμπέδωση και αξιοποίηση των πληροφοριών, χρησιμοποιήθηκαν τόσο ανοιχτές όσο και κλειστές ερωτήσεις.

Β. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών. Κινητοποιείται στοχεύοντας πάντα στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου σε περιόδους πολέμου και ειρήνης, στηρίζοντας τραυματίες, ασθενείς πρόσφυγες, ηλικιωμένους, ανθρώπους με οικονομικές δυσκολίες και άτομα από κάθε ευάλωτη ομάδα του πληθυσμού. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη, τη φιλαλληλία, και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας.

Οι βασικοί σκοποί και στόχοι του Ε.Ε.Σ. είναι:

- **Σε καιρό πολέμου:** η συνδρομή και επικουρία στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η νοσηλευτική περίθαλψη τραυματιών και ασθενών, καθώς και η προστασία των αιχμαλώτων, του άμαχου πληθυσμού και των θυμάτων πολέμου.
- **Σε καιρό ειρήνης:** η αρωγή και η συμπαράσταση στα θύματα θεομηνιών και επιδημιών, καθώς και η αυτόνομη ή σε συνεργασία με το κράτος και κοινωνικούς φορείς δραστηριότητα.

Από το 1877 ως σήμερα, ο Ε.Ε.Σ. συνεχίζει ακόμα να επιτελεί το ανθρωπιστικό του έργο φροντίζοντας τις πιο αδύναμες ομάδες της χώρας. Σε συνεργασία με άλλους θεσμικούς φορείς, κρατικούς και μη, ο Ε.Ε.Σ. είναι στο πλευρό κάθε ανθρώπου, οικογένειας ή ομάδας που αντιμετωπίζει δυσκολίες, χωρίς να θέτει φυλετικά, εθνικά ή οικονομικής κατάστασης όρια στη δράση του. Παράλληλα, όταν και όποτε υπάρχει ανάγκη στο εξωτερικό, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ενεργοποιείται σε συνεργασία με τους Εθνικούς Συλλόγους άλλων χωρών για την αποστολή διεθνούς βοήθειας.

Με βαθιά ανθρωπιστικά ιδανικά και με αίσθημα ευθύνης, ο Ε.Ε.Σ. ήταν και είναι παρών στα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα της Ελλάδας αλλά και διεθνώς και συνεχίζει να επιτελεί το σύνθετο ανθρωπιστικό έργο πάντα με στόχο τον άνθρωπο και πάντα με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και το Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο².

Το έργο αυτό βασίζεται σε κάποιες θεμελιώδεις αρχές.

1. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

Οι θεμελιώδεις Αρχές του Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου είναι:

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

Το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, που δημιουργήθηκε από την επιθυμία παροχής βοήθειας χωρίς διάκριση στους τραυματίες του πεδίου της μάχης, προσπαθεί, υπό την διεθνή και εθνική του ιδιότητα, να προλάβει και ανακουφίσει τον πόνο οπουδήποτε πιθανόν ευρεθεί. Σκοπός του είναι να προστατεύει τη ζωή και την υγεία και να εξασφαλίζει τον σεβασμό προς τον άνθρωπο. Προάγει την αμοιβαία κατανόηση, φιλία, συνεργασία και διαρκή ειρήνη μεταξύ των λαών.

ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ

Δεν κάνει διάκριση ως προς εθνικότητα, φυλή, θρησκευτικές πεποιθήσεις, τάξη ή πολιτικές απόψεις. Προσπαθεί να ανακουφίζει τις ταλαιπωρίες των ατόμων, ωθούμενο μόνο από τις ανάγκες τους και να δίνει προτεραιότητα στις πλέον επείγουσες περιπτώσεις δυστυχίας.

ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ

Για να συνεχίσει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης όλων, το Κίνημα δεν δύναται να μεροληπτεί στις εχθροπραξίες ή να εμπλέκεται οποτεδήποτε σε αντιθέσεις πολιτικής, φυλετικής, θρησκευτικής ή ιδεολογικής φύσεως³.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Το Κίνημα είναι ανεξάρτητο. Οι Εθνικοί Σύλλογοι, ενώ είναι βοηθητικοί στις ανθρωπιστικές υπηρεσίες των κυβερνήσεών τους και υπόκεινται στους νόμους των χωρών τους, πρέπει πάντοτε να διατηρούν την αυτονομία τους έτσι ώστε να μπορούν να ενεργούν πάντοτε σύμφωνα με τις Αρχές του Κινήματος.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Είναι ένα εθελοντικό κίνημα βοήθειας, κατ' ουδένα τρόπο εμπνευσμένο από την επιθυμία για κέρδος.

ΕΝΟΤΗΤΑ

Μόνο ένας Σύλλογος Ερυθρού Σταυρού ή Ερυθράς Ημισελήνου δύναται να υπάρχει σε μια χώρα. Πρέπει να είναι ανοιχτός σε όλους. Πρέπει να εκτελεί το ανθρωπιστικό του έργο σε όλη την περιοχή του.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ

Το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, στο οποίο όλοι οι Σύλλογοι έχουν ίση θέση και μοιράζονται εξίσου τις ευθύνες και τα καθήκοντα στην αλληλοβοήθεια, είναι παγκόσμιο.

2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Διεθνής οργανισμός ανθρωπιστικού χαρακτήρα, ο οποίος ιδρύθηκε με σκοπό την προσφορά βοήθειας στα θύματα των πολέμων. Είναι μία από τις πρώτες μη κυβερνητικές οργανώσεις και στις μέρες μας η μεγαλύτερη και σημαντικότερη, με δράση σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Εκτός από την περίθαλψη των τραυματιών και την προστασία των αιχμαλώτων πολέμου, ο Ερυθρός Σταυρός σε καιρό ειρήνης παρεμβαίνει σε περιπτώσεις καταστροφών, ενώ ασχολείται ιδιαίτερα με το ζήτημα των προσφύγων.

Αφορμή για την ίδρυση του Ερυθρού Σταυρού στάθηκε η Μάχη του Σολφερίνο (21 Ιουνίου 1859), κατά την οποία οι Γάλλοι νίκησαν τους

Αυστριακούς στην πόλη Σολφερίνο της βόρειας Ιταλίας, μετά από ολόημερη μάχη. Αυτόπτης μάρτυς της αγριότητας των πολεμικών συγκρούσεων, ο Ελβετός επιχειρηματίας Ζαν Ανρί Ντυνάν, ο οποίος ταραγμένος από την αγωνία των τραυματισμένων στρατιωτών, οργάνωσε ένα δίκτυο βοήθειας, με τη συνδρομή ντόπιων εθελοντών.

Με την επιστροφή του στη Γενεύη, ο Ντυνάν γράφει ένα βιβλίο με τίτλο «Αναμνήσεις από το Σολφερίνο», στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναπτύσσει ιδέες για την εθελοντική βοήθεια κατά τη διάρκεια του πολέμου. Προτείνει οι τραυματίες και όλοι όσοι τους φροντίζουν να θεωρούνται ουδέτεροι, ακόμα και στο πεδίο της μάχης. Τον Αύγουστο του 1863 πέντε πολίτες της Γενεύης, οι Γκιστάβ Μουανιέ, Λουί Απιά, Τεοντόρ Μωνουάρ, Γκιγιόμ Ντυφούρ και Ανρί Ντυνάν, ιδρύουν τη Διεθνή Επιτροπή για τη Βοήθεια των Τραυματιών. Στις 29 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου ειδικοί από 16 χώρες συναντώνται στη Γενεύη και υιοθετούν τις ιδέες του Ντυνάν.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 22 Αυγούστου του 1864, με πρωτοβουλία της Ελβετίας διοργανώνεται μια διεθνής διπλωματική διάσκεψη και υπογράφεται η Σύμβαση της Γενεύης, όπου αναγνωρίζεται ο ρόλος της Επιτροπής και η υποχρέωση των εμπόλεμων να προστατεύουν τους τραυματίες και να τους παρέχουν τις απαραίτητες φροντίδες. Οι αρχές της Σύμβασης του 1864 επεκτάθηκαν αργότερα στους τραυματίες των συγκρούσεων στη θάλασσα (1899 και 1907), στους αιχμαλώτους πολέμου (1929) και στους άμαχους πληθυσμούς (1949).

Το 1876 η Διεθνή Επιτροπή για τη Βοήθεια των Τραυματιών θα μετονομασθεί σε Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, όπως είναι γνωστή και σήμερα. Ως έμβλημα του Ερυθρού Σταυρού υιοθετείται ο κόκκινος ισοσκελής σταυρός σε λευκό φόντο, που είναι η ελβετική σημαία με αντεστραμμένα χρώματα. Οι μουσουλμανικές χώρες που εισήλθαν στον Διεθνή Οργανισμό αργότερα απαίτησαν την αλλαγή του εμβλήματος, που παρέπεμπε στον

Χριστιανισμό. Έπειτα από διαπραγματεύσεις αποφασίστηκε οι χριστιανικές χώρες να χρησιμοποιούν τον Ερυθρό Σταυρό και οι μουσουλμανικές χώρες την Ερυθρά Ημισέληνο. Και οι δύο οργανώσεις συνεργάζονται στενά κάτω από την ομπρέλα της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου που εδρεύει στη Γενεύη. Το Ισραήλ από την ίδρυσή του το 1948 έχει τη δική του οργάνωση, το Ερυθρό Άστρο του Δαβίδ. Τα τελευταία χρόνια προτείνεται η υιοθέτηση ενός ουδέτερου εμβλήματος για όλο αυτό το ανθρωπιστικό κίνημα, που θα είναι ο Ερυθρός Κρύσταλλος.

Το Ελληνικό Τμήμα του Ερυθρού Σταυρού (Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός) ιδρύθηκε στις 10 Ιουνίου 1877 υπό την προστασία της Βασίλισσας Όλγας, με πρώτο πρόεδρο τον νομομαθή Μάρκο Ρενιέρη (1815-1897). Στις 6 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου αναγνωρίστηκε από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό. Σκοποί του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, όπως περιγράφονται στο καταστατικό του, είναι σε περίοδο πολέμου η θεραπεία και η περίθαλψη των τραυματιών, η μέριμνα για τους αιχμαλώτους και η προστασία των θυμάτων του πολέμου, ενώ σε περίοδο ειρήνης η παροχή βοήθειας στους πληττόμενους από θεομηνίες και επιδημίες, η παροχή κοινωνικο-προνοιακού και φιλανθρωπικού έργου και η προαγωγή της δημόσιας υγείας γενικότερα. Η δράση του Ε.Ε.Σ. επεκτείνεται και εκτός των ελληνικών συνόρων, με αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας σε διάφορα μέρη του κόσμου⁴.

3. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η ιστορική πορεία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού είναι συνώνυμη της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Βρίσκεται διαρκώς δίπλα σε όσους αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε όλες τις φορτισμένες, συναισθηματικά, εθνικά και πολιτικά, στιγμές της ελληνικής κοινωνίας.

Από την πρώτη στιγμή της ύπαρξής του, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι παρών να προσφέρει αρωγή και συμπαράσταση με συνέπεια και ανιδιοτέλεια. Η δράση του υποστηρίζεται από τη συλλογική κινητοποίηση των πολιτών, γεγονός που αναδεικνύει την πολύπλευρη και πολυσήμαντη δράση των εθελοντών του ως αδιάψευστο μάρτυρα της αλληλέγγυας προσφοράς που είναι έμφυτη στην ελληνική κοινωνία⁵.

10 Ιουνίου 1877

Ιδρύεται ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός⁶.

1878

Πρώτες δράσεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού

Συγκροτείται ο Τομέας Νοσηλευτικής του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

1881

Ο μεγάλος σεισμός της Χίου: συγκροτείται κινητό χειρουργείο και διανέμονται τρόφιμα, ρουχισμός και βοηθήματα στους τραυματίες (Χριστιανούς, Οθωμανούς και Εβραίους)⁷.

1897

Έναρξη Ελληνοτουρκικού Πολέμου

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός προσφέρει νοσηλευτική επικουρία στο μαχόμενο στρατό και στον άμαχο πληθυσμό ιδρύοντας νοσοκομεία που περιοδεύουν σε όλη την Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος του πολέμου, περιθάλλει τους πρόσφυγες απ' όλες τις περιοχές.

1911

Ιδρύεται η Πρώτη Πρακτική Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων, μονοετούς φοίτησης, με στόχο την ουσιαστική συμβολή του Συλλόγου στην υγειονομική υπηρεσία για την περίθαλψη και νοσηλεία των τραυματιών του πολέμου.

1912-1913

Βαλκανικοί Πόλεμοι

Ανοίγουν νοσοκομειακές μονάδες του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού σε όλη την Ελλάδα για την περίθαλψη των τραυματιών του πολέμου. Διοργανώνονται έρανοι στην Ελλάδα και το εξωτερικό⁶.

1914

Έναρξη Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Ιδρύεται η Σχολή Επικούρων Αδελφών Νοσοκόμων, διετούς φοίτησης, και χορηγείται η πρώτη Άδεια Ασκήσεως Επαγγέλματος στην Ελλάδα⁶.

5 & 6 Αυγούστου 1917

Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης

Οι Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες του Ε.Ε.Σ. συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές και προσφέρουν υγειονομική περίθαλψη, βοήθεια και διανέμουν τρόφιμα και αναγκαία είδη στους κατοίκους⁶.

1919-1922

Μικρασιατική Εκστρατεία

- Ιδρύονται νοσοκομεία, θεραπευτήρια και άλλα ιατρεία για την περίθαλψη και νοσηλεία των τραυματιών του πολέμου και τη φιλανθρωπική αρωγή των προσφύγων.
- Δημιουργείται το αρχείο Αναζητήσεων⁸.

1922

Ιδρύεται η Κεντρική Ερανική Επιτροπή και διενεργείται ο Α΄ Ετήσιος Πανελλήνιος Έρανος⁸.

1924

Ιδρύεται η Νεότητα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και κυκλοφορεί το Περιοδικό της⁸.

1930

Εγκαινιάζεται το Κοργιαλένιο-Μπενάκειο Νοσοκομείο που χτίστηκε από δωρεές των ευεργετών Εμμανουήλ Μπενάκη και Μαρίνου Κοργιαλένιου. Το Νοσοκομείο ανταποκρίνεται στις τελειότερες εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας της εποχής⁸.

1931

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός παραλαμβάνει τον επίκουρο Σύνδεσμο «Σωτήρ» που αποτελούσε τον πρώτο Σταθμό Α΄ Βοηθειών της Αθήνας και οργανώνει και διευρύνει τη δράση του⁸.

1932

Ιδρύεται η «Σχολή Εθελοντών Τραυματιοφορέων».

1940-1945

Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και Γερμανική Κατοχή

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός παρέχει νοσηλευτική φροντίδα, στελεχώνει νοσοκομειακές μονάδες και σταθμούς πρώτων βοηθειών για την περίθαλψη των τραυματιών, διοργανώνει συσσίτια και διανέμει κουβέρτες και είδη ρουχισμού. Σε μία από τις πιο δύσκολες περιόδους της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός υποκαθιστά, στην ουσία, το κράτος προσφέροντας υπηρεσίες πρόνοιας και διαθέτοντας τις υποδομές του για τη στήριξη του ελληνικού λαού μέσα στις κακουχίες του πολέμου και της επώδυνης κατοχής.

1953

Σεισμοί Ιονίων Νησιών: παρέχεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους σεισμοπαθείς και διανομή υλικού για την κάλυψη των πρώτων αναγκών.

1965

Ιδρύεται ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

1986

Σεισμοί στην Καλαμάτα: οι συνέπειες ενός από τους πιο καταστροφικούς σεισμούς στην Ελλάδα ήταν τεράστιες. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συμμετέχει στην ανακούφιση των σεισμοπαθών και στο έργο της περίθαλψης και υποστήριξης τους με εθελοντές από όλους τους τομείς του Συλλόγου⁹.

1991

Οργανώνονται στη Θεσπρωτία, τα Ιωάννινα, την Καστοριά και τη Φλώρινα υποδομές και συνθήκες υποδοχής του μετακινούμενου πληθυσμού από την Αλβανία στην Ελλάδα¹⁰.

1995

Αρχίζουν οι εργασίες ανέγερσης του Νοσοκομείου Ερρίκος Ντυνάν.

1996

Οργανώνεται η μετακίνηση Κούρδων προσφύγων από τον Πειραιά στην Κρήτη.

1997

Οργανώνεται το Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης και Ένταξης Προσφύγων και το Κέντρο στη Νέα Μάκρη για τη φιλοξενία Κούρδων, Ιρακινών και Αφγανών αιτούντων άσυλο.

1997-1998

Κοινωνικοοικονομικές κρίσεις στη Βουλγαρία και τη Γεωργία: παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό.

1998

- Κοινωνικοοικονομική κρίση στην Αρμενία: παρέχεται ανθρωπιστική βοήθεια.
- Οργανώνονται Ιατρεία και προγράμματα Αγωγής Υγείας στα Τίρανα στο πλαίσιο της παροχής βοήθειας Κοινωνικής Πρόνοιας¹⁰.

1999

Βαλκανική κρίση: έτοιμος για να αντιμετωπίζει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός κινητοποιείται στο Πόγραδετς της Αλβανίας προσφέροντας ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες.

2000

Εγκαινιάζεται το Νοσοκομείο Ερρίκος Ντυνάν.

2001

Ξεκινά η λειτουργία του Κέντρου Υποδοχής αιτούντων άσυλο στην Καλλιθέα Σπερχειάδας (Λαμία).

2002

Παρέχεται ανθρωπιστική βοήθεια στον πληθυσμό του Αφγανιστάν στο πλαίσιο των αρχών της αμερόληπτης και άμεσης αρωγής στους ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη.

2003

Σεισμοί στη Λευκάδα: παρέχεται περίθαλψη και βοήθεια από τους Σαμαρείτες-Διασώστες και Νοσηλεύτριες.

2004

Αποστέλλεται ανθρωπιστική υποστήριξη στους πληθυσμούς της Παλαιστίνης¹⁰.

2005

- Καταστροφικό τσουνάμι στην Ασία: αποστέλλεται ιατροφαρμακευτική και ανθρωπιστική βοήθεια στους πληθυσμούς της Σρι Λάνκα και της Ινδονησίας.
- Τυφώνας Κατρίνα: μία από τις πιο συγκλονιστικές καταστροφές των τελευταίων ετών. Αποστέλλεται ανθρωπιστική βοήθεια στους πληγέντες κατοίκους της Νέας Ορλεάνης στις Η.Π.Α.

2006

Οργανώνονται και πραγματοποιούνται προγράμματα υποστήριξης και ενημέρωσης σχετικά με το AIDS στην Αφρική και συγκεκριμένα στο Καμερούν και τη Σενεγάλη.

2007

- Στο πλαίσιο της συμμετοχής του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στη διεθνή δράση του Κινήματος υποστηρίζονται δομές εκτάκτων αναγκών στη Ζιμπάμπουε και το Κονγκό και αποστέλλεται επισιτιστική βοήθεια στο Μαλάουι.
- Διοργανώνεται η πρώτη Μεσογειακή Διάσκεψη επί ελληνικού εδάφους με πολύ μεγάλη συμμετοχή εθνικών συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου από 22 χώρες¹⁰.

Η όποια καταγραφή κάποιων σημαντικών στιγμών στην πορεία των 130 χρόνων της ιστορίας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού δεν μπορεί παρά να παρουσιάσει ένα ελάχιστο μέρος της προσφοράς του. Η ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού συνεχίζει να γράφεται κάθε μέρα.

Η πραγματική ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού βρίσκεται στην καθημερινή προσφορά των Εθελοντών της Νοσηλευτικής, της Κοινωνικής Πρόνοιας, των Σαμαρειτών αλλά και της αδιάκοπης επιμονής του Τομέα Αναζητήσεων για να βοηθήσουν, να στηρίξουν και να επουλώσουν τις πληγές των συνανθρώπων μας.

Η ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού είναι γεμάτη με προσωπικές ιστορίες ανιδιοτελούς προσφοράς ξεχωριστών ανθρώπων που, εθελοντικά, κάνουν πράξη τα ιδεώδη του Κινήματος κάθε μέρα¹⁰.

4. ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ Ε.Ε.Σ.

Ο χάρτης αυτός απεικονίζει τα μέρη της Ελλάδος όπου σήμερα υπάρχουν παραρτήματα του Ε.Ε.Σ.

II. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

1. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΑΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Ε.Ε.Σ.

Σημαντικότετη ήταν η συνδρομή των Επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. στο έργο της υγειονομικής και ανθρωπιστικής επικουρίας του Συλλόγου προς το μαχόμενο Έθνος κατά τον πόλεμο του 1940-41.

Δραστική και τελεσφόρα υπήρξε ή συνεισφορά και συμβολή των Επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. - με επικεφαλής το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης - στην ευρύτερη και πληρέστερη πραγμάτωση και επιτέλεση του μεγάλου, πολυμερούς και βαρυσήμαντου εθνικού και πατριωτικού έργου του Συλλόγου, κατά τον πόλεμο του 1940 - 41.

Τα Επαρχιακά Τμήματα του Ε.Ε.Σ. και κυρίως τα ευρισκόμενα πλησίον της ζώνης των στρατιωτικών επιχειρήσεων - με την κατάλληλη και πρόσφορη, άμεση κι έμμεση, οικονομική βοήθεια και συμπαράσταση του Συλλόγου στα περισσότερα απ' αυτά - κατόρθωσαν να παράσχουν σπουδαία και αξιέπαινη συνδρομή στην αναληφθείσα, τότε, από τον Ε.Ε.Σ. εκτεταμένη και πολύτιμη υγειονομική και ανθρωπιστική αρωγή και επικουρία στο μαχόμενο Έθνος. Έτσι¹¹:

Το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, με την άρτια και υποδειγματική οργάνωση και λειτουργία του - υπό την εμπνευσμένη και σθεναρή προεδρία του Κωνσταντίνου Ζάννα, τη δραστήρια αντιπροεδρία των Κωνστ. Μοσκώφ και Β. Κατωπόδη και την εγκάρδια και αποδοτική συνεργασία λαμπρών Συμβούλων - τον επαρκή εφοδιασμό του από το Σύλλογο, προ της εκρήξεως ήδη του πολέμου, με κατάλληλο νοσοκομειακό και νοσηλευτικό υλικό, και την ενίσχυσή του απ' αυτόν με πλήρες φορητό χειρουργείο 50 κλινών, πέτυχε να αναπτύξει κατά τον πόλεμο πυρετώδη και πολύμορφη δράση και να

χαρακτηρισθεί προσφύεστατα από τις Στρατιωτικές Αρχές ως η μόνη Οργανωμένη τότε επίκουρη υπηρεσία στη συμπρωτεύουσα. Ειδικότερα, το Τμήμα τούτο:

Κινητοποίησε ταχύτατα, με την έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου, τις Διπλωματούχες και Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες, που ανήκαν σ' αυτό, τους Σαμαρείτες-τραυματιοφορείς του, τους εθελοντές αιμοδότες του και το λοιπό πολυπληθές και πολυπρόσωπο εθελοντικό δυναμικό του, για τη θετική αντιμετώπιση εκτάκτων και επείγουσών αναγκών του πολέμου και την παροχή ενεργού και ουσιαστικής υγειονομικής συνδρομής στον μαχόμενο στρατό και περιθάψεως στους πολεμοπαθείς - από τους εχθρικούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς - κατοίκους της περιφέρειάς του.

Μερίμνησε αποτελεσματικά για την ταχύρυθμη εκπαιδευτική κατάρτιση νέων Εθελοντριών Αδελφών, καταγόμενων από τη Μακεδονία και Θράκη, και διέθεσε - σε συνεργασία με τη Διοίκηση του Συλλόγου, την Υγειονομική Υπηρεσία του Γενικού Στρατηγείου και το Β' Ρυθμιστικό Υγειονομικό Κέντρο του Τμήματος Στρατιάς Δυτ. Μακεδονίας - 500 πλήρως εκπαιδευμένες Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Θεσσαλονίκης, Φλώρινας, Αμυνταίου, Κορυτσάς, Κοζάνης, Βέροιας, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Αλεξανδρουπόλεως και Ξάνθης, οι οποίες, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση ικανότατων και εμπείρων Διπλωματούχων Αδελφών του Ε.Ε.Σ., προσέφεραν, με θαυμαστό ζήλο, πατριωτισμό και αυταπάρνηση, ανεκτίμητες νοσηλευτικές υπηρεσίες.

Αντιμετώπισε αποφασιστικά, με τα άφθονα υγειονομικά εφόδια και το ψύχραιμο, ριψοκίνδυνο και ακαταπόνητο προσωπικό του Σταθμού του Πρώτων Βοηθειών και των ιδρυθέντων τότε απ' αυτό 12 επικουρικών Σταθμών ατυχημάτων - ιατρούς, νοσηλεύτριες, τραυματιοφορείς και οδηγούς - τις δραματικές συνέπειες στον άμαχο πληθυσμό επανειλημμένων και αιφνιδιαστικών εχθρικών βομβαρδισμών της πόλεως και της περιοχής της, με

την άμεση περισυλλογή των τραυματιών από τα συνεργεία του, την ταχεία μεταφορά τους με τα ασθενοφόρα αυτοκίνητά του στο Χειρουργείο του Σταθμού και τη δραστική παροχή σε αυτούς της ενδεικνυομένης νοσηλευτικής περιθάλψεως.

Τα ασθενοφόρα αυτοκίνητα του Τμήματος - ενισχυθέντα με 3 ακόμη από δωρεά της Τουρκικής Ερυθράς Ημισελήνου - μετέφεραν στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης, καθώς και σε εκείνα των πόλεων Κιλκίς, Σερρών και Καβάλας 20.000 τραυματίες και ασθενείς του μετώπου.

Χορήγησε στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της περιοχής δραστηριότητάς του αξιόλογες ποσότητες υγειονομικών εφοδίων και νοσηλευτικών ειδών, άξιας 2.000.000 δραχμών - το μεγαλύτερο μέρος των οποίων είχε αγορασθεί με χρηματική προσφορά της Πηνελόπης Δέλτα - και τα εφοδίασε με χιλιάδες πέδιλα και βακτηρίες για τους αρρώστους και τραυματίες και στεφανωτά για τους παγόπληκτους.

Οργάνωσε εθελοντική Υπηρεσία ετοιμασίας και αποστολής δεμάτων στους μαχόμενους και διοχέτευσε στο μέτωπο 20.000 δέματα με μάλλινα και άλλα χρήσιμα είδη - κονσέρβες, τσιγάρα, κονιάκ, πετσέτες, μανδήλια, σαπούνι κ. ά.

Συγκρότησε Κέντρο εθελοντικής αιμοδοσίας και διανομής φυσίγγων διατηρημένου αίματος - προερχόμενου από την Κεντρική Υπηρεσία Αιμοδοσίας του Ε.Ε.Σ. - για την αντιμετώπιση αναγκών μεταγγίσεως αίματος των Στρατιωτικών Νοσοκομείων και Χειρουργείων Μετώπου.

Κατάρτισε δραστήρια και πολυπρόσωπη εθελοντική Υπηρεσία Ψυχαγωγίας του Στρατιώτη, κατά το πρότυπο της ιδρυθείσας από το Σύλλογο στο κέντρο, που εξυπηρέτησε ψυχαγωγικά με μεγάλη επιτυχία τους νοσηλευόμενους στα Νοσοκομεία της Μακεδονίας στρατιώτες.

Ίδρυσε Οίκο Αδελφών, για τη φιλοξενία των διερχόμενων μέσω Θεσσαλονίκης Αδελφών Νοσοκόμων, των προοριζόμενων για τα Νοσοκομεία

του μετώπου, τους υγειονομικούς συρμούς και λοιπές υγειονομικές υπηρεσίες του στρατεύματος.

Συνέστησε πρότυπους Σταθμούς ψυχαγωγίας και περιθάλψεως των διακομιζόμενων τραυματιών και ασθενών του μετώπου Δυτικής Μακεδονίας, τις «Γωνιές του Τραυματίου», για τις οποίες έγινε ήδη λόγος.

Εγκατέστησε, τέλος, στον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλεως Αναψυκτήριο, που προσέφερε δωρεάν ζεστό ρόφημα, πρόχειρα φαγώσιμα και αναψυκτικά σε 62.000 διερχόμενους στρατιώτες και 20.000 διακομιζόμενους, με υγειονομικούς συρμούς, τραυματίες και αρρώστους του μετώπου.

Τη λαμπρή και εξαιρετική πατριωτική, ανθρωπιστική και υγειονομική προσφορά και δράση του Τμήματος Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, κατά τον πόλεμο του 1940-41, ανεγνώρισαν με κολακευτικότερες εκθέσεις οι Στρατιωτικές Αρχές του μετώπου και των μετόπισθεν και τού απένειμαν τους θερμότερους επαίνους¹².

Ακόμη και σήμερα το τμήμα του Ε.Σ. στη Θεσσαλονίκη εξακολουθεί να παρέχει διάφορα προγράμματα και υπηρεσίες που παρουσιάζονται παρακάτω.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Τμήμα Θεσσαλονίκης, συνεχίζοντας επί 130 χρόνια το σημαντικό του έργο, προσφέρει συνεχώς υπηρεσίες στους συνανθρώπους της πόλης μας με τα Προγράμματά του:

1) ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

- Εκπαίδευση Εθελοντών Αδελφών.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε γυναίκες ηλικίας 18-60 ετών, απόφοιτες Λυκείου. Διάρκει μια σχολική χρονιά και περιλαμβάνει θεωρία (8

ώρες την εβδομάδα) και πρακτική άσκηση σε Νοσοκομείο της πόλης μας (20 4ωρες παρουσίες). Το πτυχίο δεν χορηγείται για επαγγελματική χρήση.

- Αγωγή Υγείας.

Εκπαίδευση και ενημέρωση κοινού σε θέματα Πρώτων Βοηθειών, Υγιεινής Διατροφής, Περιποίησης Ηλικιωμένων στο σπίτι, Περιποίησης Μητέρας και βρέφους. Ο κύκλος κάθε σειράς ολοκληρώνεται σε οκτώ δίωρες παρουσιάσεις.

2) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

- Κοινωνική Εργασία με άτομα.

Η Κοινωνική Υπηρεσία του Τμήματος συνεργάζεται με άτομα και οικογένειες που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα και παρέχει συμβουλευτική βοήθεια, υποστήριξη, πληροφόρηση καθώς και υλικές παροχές όπου υπάρχει ανάγκη.

- Εκπαίδευση Εθελοντών Κοινωνικής Πρόνοιας.

Η Κοινωνική Υπηρεσία εκπαιδεύει και ευαισθητοποιεί εθελοντές παρέχοντας γενικές γνώσεις σε θέματα Κοινωνικής Πρόνοιας. Αξιοποιεί τη διάθεση προσφοράς τους σε ομάδες και άτομα που τη χρειάζονται. Το Πρόγραμμα διαρκεί 3 μήνες θεωρητικής εκπαίδευσης και 30 τρίωρες παρουσίες πρακτικής άσκησης¹³.

3) ΣΩΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ

- Εκπαίδευση Εθελοντών Σαμαρειτών.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε άνδρες και γυναίκες ηλικίας 18-35 ετών, απόφοιτους Λυκείου. Διαρκεί μια σχολική χρονιά και περιλαμβάνει θεωρητική κατάρτιση Πρώτων Βοηθειών και πρακτική άσκηση σε Νοσοκομεία της πόλης. Πρόγραμμα εκπαίδευσης και ένταξης στην ομάδα ΔΙΑΣΩΣΗΣ και σχολή Ναυαγοσωστικής.

4) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΩΝ

- Αναζητήσεις αγνοουμένων ατόμων που χάθηκαν κατά τη διάρκεια πολεμικών γεγονότων, Θεομηνιών ή ακόμη ατόμων που χάθηκαν σε ειρηνική περίοδο, όπως εξαφανίσεις ανηλίκων, υπερηλίκων και ασθενών, παιδιών βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων και ιδρυμάτων ή μεταναστών που έπαψαν να δίνουν σημεία ζωής.
- Διευκόλυνση επικοινωνίας μεταξύ μελών οικογενειών και συγγενών τους, που βρίσκονται σε εμπόλεμες περιοχές, μέσω μηνυμάτων του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού.

5) ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΛΙΚΟΥ

- Διαχείριση και διανομή ειδών διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και άλλων ειδών.
- Συγκέντρωση υλικού για την αντιμετώπιση συνεπειών από εμπόλεμες καταστάσεις ή φυσικές καταστροφές.

6) ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

- Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συμμετέχει ενεργά στην αντιμετώπιση περιπτώσεων Εκτάκτων Αναγκών, όπως φυσικές ή τεχνολογικές καταστροφές ή εμπόλεμες καταστάσεις, προσφέροντας υποστήριξη στους πληγέντες και ιδιαίτερα σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

7) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

- Χιλιάδες παιδιά ανήκουν στη Νεότητα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και διδάσκονται τα ανθρωπιστικά ιδεώδη του μεγαλύτερου Παγκόσμιου Οργανισμού Φιλαλληλίας, του Ερυθρού Σταυρού¹³.

3. Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Το τμήμα που λειτούργησε στη Βόρεια Ελλάδα μέχρι τα μέσα του 1946 ονομαζόταν «Τμήμα Θεσσαλονίκης». Η αρμοδιότητά του εκτεινόταν σε όλη τη Μακεδονία και τη Θράκη. Τον Ιούλιο του 1946 έγινε νέα ρύθμιση κατά την οποία το Τμήμα της Θεσσαλονίκης περιόρισε τις δικαιοδοσίες του και ονομάστηκε «Προϊστάμενο Τμήμα Δυτικής Μακεδονίας». Στη συνέχεια περιγράφεται αναλυτικά η δράση του Ε.Σ. Θεσσαλονίκης¹⁴.

Όλες οι ενέργειες κατατάσσονται σε 3 διαφορετικές περιόδους και κατατάσσονται ως εξής:

4. ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1938-1948

Α΄. ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΔΙΕΤΙΑ '38-'39)

1) ΓΕΝΙΚΑ

Τα τελευταία έτη προ του 1938, η αλματική αύξηση της πολλαπλής δράσης του Τμήματος Θεσσαλονίκης του Ε.Ε.Σ. κατέστησε απαραίτητο, όπως είναι κατανοητό, την επέκταση του υπάρχοντος τότε κτιρίου του σταθμού Α΄ Βοηθειών, στο οποίο στεγάζονται μέχρι σήμερα και τα γραφεία του Τμήματος. Για το σκοπό αυτό έγιναν οι κατάλληλες ενέργειες από το τότε Διοικητικό Συμβούλιο. Η Ελεύθερη ζώνη της Θεσσαλονίκης υπήρξε πρόθυμη να παραχωρήσει για την ενίσχυση του έργου του Ερυθρού Σταυρού το, συνεχόμενο προς το υπάρχον τότε μικρό οίκημα του σταθμού Α΄ Βοηθειών,

οικόπεδο εκτάσεως 461 τ.μ., όπου ανεγέρθηκε το τωρινό κτίριο και έγιναν οι εγκαταστάσεις του Τμήματος.

Οι εργασίες της επέκτασης του κτιρίου καθυστερούσαν τότε, λόγω κυρίως των σοβαρότατων οικονομικών δυσχερειών. Αυτό συνέβαινε γιατί, εκτός από τις τρέχουσες δαπάνες, έπρεπε να αντιμετωπισθούν και οι δαπάνες οικοδόμησης, ως και της εγκατάστασης της κεντρικής θέρμανσης και ηλεκτρικού ρεύματος και ύδρευσης, επίσης και της επίπλωσης του κτιρίου, κοστολόγιο που τότε άγγιζε τα 2.000.000 δρχ. Τελικά, κατορθώθηκε να αποπερατωθεί το διώροφο αυτό κτίριο το Μάιο του 1939, συνολικής επιφάνειας 568 τ.μ. και όγκου 3.209 κ.μ. με 27 δωμάτια, συμπεριλαμβανομένων των βοηθητικών και συμπληρωματικών, ώστε να στεγάζει το σταθμό Α΄ Βοηθειών, το Κέντρο Αντιφυματικού Εμβολίου, αίθουσα διδασκαλίας για πάνω από 100 ακροατές, χρησιμοποιούμενη ως «Σχολή εθελοντίδων αδελφών και τραυματιοφορέων», αίθουσα του Προέδρου και του Διοικητικού Συμβουλίου, Γραφεία Γραμματείας, Διευθύνσεως Οικονομικών Υπηρεσιών, Κινήσεως, Επιτροπής Νοσοκόμων, Θαλάμους διανυκτερεύσεως αδελφών και ιατρών, ως και κατωτέρου προσωπικού¹⁴.

Παράλληλα ανεγέρθηκε και το κτίριο του θερινού σταθμού Α΄ Βοηθειών στην παραλία της Περαίας. Η δαπάνη καλύφθηκε κυρίως από επιχορηγήσεις του Υπουργείου Τουρισμού. Ο σταθμός ήταν ημιδιώροφος, περιελάμβανε πέντε μικρά διαμερίσματα των 75 τ.μ. Το οικόπεδο στο οποίο ανεγέρθηκαν ήταν δωρεά της Κοινότητας Περαίας.

Από την αναστάτωση που προήλθε λόγω των οικοδομικών εργασιών στο κεντρικό κτίριο, η λειτουργία όλων των υπηρεσιών του τμήματος, από τα μέσα του 1938, συνεχίσθηκε υπό δυσχερείς συνθήκες. Παρ' όλα αυτά, όλο το δεκαεξάμηνο διάστημα των οικοδομικών εργασιών η απόδοση υπήρξε σημαντική.

2) ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Οι σταθμοί Α΄ Βοηθειών του Τμήματος κατά τη διετία 1938-39 παρείχαν δωρεάν τις υπηρεσίες τους σε 10.675 άτομα, έναντι 4.532 της διετίας 1936-37. Δηλαδή αυξήθηκε κατά 118% έναντι της προηγούμενης διετίας. Αποτελεί αύξηση σημαντική, εάν μάλιστα ληφθεί υπ' όψιν ότι από τον Ιανουάριο του 1938 λειτούργησε και στη Θεσσαλονίκη ο Θεσμός των Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που εξυπηρετούσε μεγάλο μέρος τραυματιών ή άλλων παθόντων.

Κατά φύλο και ηλικία οι άνθρωποι οι οποίοι περιθάλφθηκαν τη διετία 1938-39 ήταν:

	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
Άνδρες	3.047	3.761	6.802
Γυναίκες	653	1.038	1.691
Παιδιά	946	1.236	2.182
ΚΑΤΑ ΣΤΑΘΜΟΥΣ:	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ	3.816	5.539	9.339
ΠΑΡΑΚΤΙΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΕΡΑΙΑΣ	655	329	984
ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΤΗ Δ.Ε.Θ.	175	177	352
ΣΥΝΟΛΟ	4.646	6.045	10.675

3) ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

Στη διετία 1938-39 έγιναν οι εξής μεταφορές:

	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
Δωρεά, τραυματίες από ατυχήματα	1.183	2.511	3.694
Δωρεά, συγγενείς απόρων ασθενών στα νοσοκομεία	173	249	422
Εύποροι ασθενείς επί πληρωμή	361	395	756
Σύνολο	1.717	3.155	4.872

Για την εκτέλεση των μεταφορών αυτών τα ασθενοφόρα διήνυσαν τα εξής χιλιόμετρα και κατανάλωσαν τα ακόλουθα γαλόνια βενζίνης:

	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
Διανυθέντα χιλιόμετρα	15.292	22.386	37.687
Κατανάλωση βενζίνης	1.185	1.566	2.751

4) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ

Η προσπάθεια της οργάνωσης υπηρεσίας αιμοδοσίας χρονολογείται από τα μέσα του έτους 1937, αλλά η πλήρης οργάνωση και λειτουργία της άρχισε από την 1^η Μαρτίου του 1938. Έκτοτε και μέχρι το τέλος του 1939 η υπηρεσία αυτή πραγματοποίησε 100 μεταγγίσεις αίματος. Θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερος αυτός ο αριθμός, εάν δεν υπήρχαν δυσχέρειες, κυρίως οικονομικές. Συνολικά, οι προθυμίες που εκδηλώθηκαν για την κατάταξη στο Σώμα Αιμοδοτών του Ε.Ε.Σ. ανήλθαν στις 89, 83 άνδρες και 6 γυναίκες. Από αυτούς, οι 45 αποκλείστηκαν ή δεν προσήλθαν να υποστούν όλες τις εξετάσεις. Οι 44 κρίθηκαν κατάλληλοι και κατετάγησαν ως αιμοδότες.

Οι 44 αυτοί αιμοδότες πραγματοποίησαν τις αξιομνημόνευτες αυτές 100 αιμοδοσίες. Οι 86 απ' αυτές πραγματοποιήθηκαν από τους γιατρούς του σταθμού Α΄ Βοηθειών και οι 14 από τους θεράποντες ιατρούς ως εξής:

	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	11	19	30
ΣΤΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	-	1	1
ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1	1	2
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	4	2	6
ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1	-	1
ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΧΙΡΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1	8	9
ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ Τ.Α.Κ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	3	-	3
ΣΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	4	18	22
ΣΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	7	19	26
ΣΥΝΟΛΟ	32	68	100

Από αυτές οι 51 αιμοδοσίες έγιναν σε άνδρες, οι 40 σε γυναίκες και οι 9 σε παιδιά. Κατά τη διενέργεια των 100 μεταγγίσεων χορηγήθηκε συνολικά ποσότητα αίματος 18 kg και 400 g.

5) ΑΝΤΙΦΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Η λειτουργία του κέντρου αυτού άρχισε κανονικά από τον Ιανουάριο του 1938, η προπαρασκευαστική όμως εργασία ανάγεται στους τελευταίους μήνες του 1937, τότε εγκρίθηκε από το Υπουργείο Υγείας η επέκταση του εμβολίου Καλμέτ και στη Θεσσαλονίκη. Κατά το έτος 1939 προσήλθαν 265 παιδιά και έγιναν 1.155 ιατρικές επισκέψεις. Το 1939 οι επισκέψεις ανήλθαν στις 2.499 και ο αριθμός των παιδιών έφτασε τα 514. Το ίδιο έτος έγιναν επίσης 1.511 επισκέψεις κατ' οίκον από τις αδελφές του Κέντρου. Από τις 1.511 επισκέψεις, οι 547 αφορούσαν στη χορήγηση εμβολίου, οι 74 σε

συνεννοήσεις με τις οικογένειες των παιδιών και οι 890 στην εξακρίβωση των βιοτικών συνθηκών των υπό παρακολούθηση παιδιών και τη μετάδοση διαφόρων υγειονομολογικών οδηγιών και υποδείξεων προς τις μητέρες τους¹⁴.

Οι ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις στο Ιατρείο του Κέντρου γίνονταν για τις εξής περιπτώσεις:

	1938	1939	ΣΥΝΟΛΟ
Για φυματινοαντίδραση Priquet	388	859	1.247
Για διαπίστωση αντίδρασης Priquet	336	813	1.149
Για δερματοαντίδραση Mantoux	172	229	401
Για διαπίστωση αντίδρασης Mantoux	141	210	351
Για διαπίστωση υγείας	24	20	44
Για κανονική διατροφή	24	11	35
Για επανεμβολιασμό	3	96	99
Για ιατρικές συμβουλές	21	93	114
Για διάγνωση διαφόρων νόσων	45	165	210
Για παρατήρηση	1	3	4
Σύνολο	1.155	2.499	3.654

Κατά τη διετή λειτουργία του αντιφυματικού κέντρου, στα εμβολιασμένα παιδιά σημειώθηκαν 3 θάνατοι. Ο ένας από περιτονίτιδα εξαιτίας σκληροκοειδίτιδας, ο δεύτερος από τριχοειδή βρογχίτιδα και ο τρίτος από βροχοπνευμονία.

Σημαντικός αριθμός των εμβολιασθέντων παιδιών ανήκει στις εργατικές τάξεις, άλλα ήταν παιδιά υπαλλήλων και επαγγελματιών, τα υπόλοιπα και περισσότερα ήταν παιδιά επιστημόνων και εύπορων υπαλλήλων ή άλλων γονέων της εύπορης κοινωνικής τάξης. Περιορισμένος αριθμός ανήκε στις αγροτικές οικογένειες των περιοχών της Θεσσαλονίκης και του

εσωτερικού της Μακεδονίας, όπου η εφαρμογή των εμβολίων γινόταν από τους τοπικούς γιατρούς.

Στη διετή λειτουργία του αντιφυματικού κέντρου χορηγήθηκαν 49 αντιφυματικά εμβόλια και 896 δαμαλισμοί σε άπορα παιδιά.

6) ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ

Η απόφαση για την ανέγερση λουτρών στο Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης προήλθε από την ανάγκη να εξυπηρετηθούν κυρίως οι ανθρακεργάτες, αλλά και γενικότερα οι εργάτες του λιμανιού, οι οποίοι παρερχόμενοι, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, από το σταθμό Α΄ Βοηθειών, Κέντρα και Καφενεία, εκλιπαρούσαν για «λίγο νερό» για να πλυθούν μετά την εργασία τους, από την οποία έβγαιναν κατασκοτισμένοι και κάθιδροι, οι δε ανθρακεργάτες και κατάμαυροι.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, ο Ερυθρός Σταυρός ήρθε σε συνεννόηση με το Λιμεναρχείο Θεσσαλονίκης, το οποίο προθυμοποιήθηκε να ενισχύσει τον Ερυθρό Σταυρό στις προσπάθειές του και μετά από συμφωνία στο Γραφείο Εργατών Λιμένος, που όρισε πίστωση 300.000 δρχ., προστέθηκαν άλλες 40.000 δρχ. και έγινε η εγκατάσταση των λουτρών, τα οποία περιελάμβαναν δύο ατομικούς λουτήρες πολυτελείας και 22 ντους, με θυρωρείο, σε συνολικό χώρο 156 τ.μ. Η όλη δαπάνη ανήλθε στις 600.000 δρχ.

Για τα λουτρά αυτά, που προορίζονταν για την εξυπηρέτηση σοβαρής ανάγκης των εργαζομένων, καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια για να δοθεί στον εργάτη ένα ευπαρουσίαστο και καθαρό λουτρό, το οποίο τον αναζωογονεί και τον εθίζει στη σωματική καθαριότητα¹⁴.

7) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑ ΕΘΕΛΟΝΤΡΙΩΝ ΒΟΗΘΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ

Η εκπαιδευτική προσπάθειά του άρχισε από το 1937, που οργανώθηκε από το σήμα του Ερυθρού Σταυρού, με εξασκημένο και πολυάριθμο προσωπικό για οποιαδήποτε έκτακτη ανάγκη, ειρηνική ή πολεμική, συνεχίστηκε εντονότερα στις αρχές του έτους του 1938. Η προσέλευση μορφωμένων κυριών και δεσποινίδων για να παρακολουθήσουν τα διδασκόμενα μαθήματα, υπήρξε αθρόα. Αυτό ήταν προς τιμήν του γυναικείου κόσμου της Θεσσαλονίκης, από τον οποίο πολλοί εκπρόσωποι προτίμησαν αυθορμήτως αντί οποιασδήποτε άλλης ασχολίας ή ψυχαγωγίας τον περιορισμένο χώρο της αίθουσας διδασκαλίας του Ε.Ε.Σ. και τη μελαγχολική ατμόσφαιρα των θαλάμων των νοσοκομείων. Οι κυρίες και οι δεσποινίδες αυτές, κυριευμένες από τα συναισθήματά τους, έσπευσαν να αποκτήσουν ιδιαίτερα χρήσιμες γνώσεις για να τις χρησιμοποιήσουν είτε στο σπίτι τους σε περίοδο ειρήνης είτε σε γενικότερη εξυπηρέτηση της πατρίδας σε περίπτωση πολέμου.

Η εκπαίδευση των εθελοντριών αδελφών, από το Μάρτιο του 1937 μέχρι τον Αύγουστο του 1939, συνεχίσθηκε κανονικά παρά τις πολλαπλές δυσχέρειες, διότι δεν υπήρχαν τα αναγκαία βοηθητικά όργανα, πίνακες ανατομίας και μέσα διδασκαλίας.

Τη διδασκαλία ανέλαβαν με ενθουσιασμό και χωρίς ιδιαίτερη αμοιβή οι διπλωματούχες αδελφές του τμήματος και οι γιατροί του σταθμού Α΄ Βοηθειών κ. Γεώργιος Φασιανός, Σταύρος Καρατζής, Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος και Ορέστης Βαλάσης, καθώς και η δ. Χαρίκλεια Καμπέρογλου.

Η θέληση και η προθυμία των εθελοντριών είναι άξια εξάρσεως και εκτιμήσεως. Υποβλήθηκαν αγόγγυστα στους κόπους της εκπαίδευσης για να κριθούν στο τέλος άξιες να φέρουν τον τίτλο της εθελόντριας βοηθού αδελφής του Ε.Ε.Σ.

Έτσι, 60 κυρίες και δεσποινίδες τελείωσαν κατά τα τέλη του 1938 τη θεωρητική τους εκπαίδευση και την πρακτική εξάσκηση και έλαβαν το πτυχίο με τις κανονισμένες εξετάσεις στις οποίες υποβλήθηκαν. Αποτέλεσαν το πρώτο οργανωμένο τμήμα του σώματος των εθελοντριών αδελφών¹⁴.

8) ΣΩΜΑ ΤΡΑΥΜΑΤΙΟΦΟΡΕΩΝ

Για την κατάρτιση των τραυματιοφορέων συστήθηκε σχολή τραυματιοφορέων. Η λειτουργία της άρχισε στις 3 Μαΐου του 1939 εντός του σταθμού Α΄ Βοηθειών και συγκέντρωσε 82 υποψηφίους, εκ των οποίων οι 40 ήταν ιδιώτες και οι 42 οπλίτες της Χωροφυλακής, οι οποίοι προσήλθαν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα με εντολή της Διεύθυνσης Αστυνομίας Θεσσαλονίκης, η οποία επιθυμούσε τα όργανά της να είναι εξασκημένα, δεδομένου ότι ήταν οι πρώτοι μάρτυρες των ατυχημάτων και των τραυματισμών που συνέβαιναν. Μ' αυτόν τον τρόπο το 1939 ο Ερυθρός Σταυρός είχε τον πρώτο πυρήνα που αποτελούνταν από 23 πτυχιούχους τραυματιοφορείς της σχολής του.

9) ΣΧΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ

Το έργο του Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης ενισχύθηκε και από το σημαντικό γεγονός της ίδρυσης σχολής επαγγελματιών διπλωματούχων αδελφών του Ε.Ε.Σ.

Το Υπουργείο Υγείας, μετά από προκαταρκτικές συνεννοήσεις, ενέκρινε την ίδρυση της σχολής, ως και τη σχετική δαπάνη των 1.433.000 δρχ. Όρισε 30 εισακτέες μαθήτριες κατά το πρώτο σχολικό έτος 1939-1940. Από τη σχολή αυτή αποφοίτησαν, έχοντας την ανώτερη τεχνική μόρφωση 30 επαγγελματίες διπλωματούχοι νοσοκόμοι, οι οποίοι διατέθηκαν στα ιδρυθέντα στρατιωτικά νοσοκομεία μετά την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Από το Σεπτέμβριο του 1939, εξαιτίας των διεθνών πολεμικών περιπλοκών, οι οποίες είχαν αντίκτυπο και σε μας, η εκπαίδευση των εθελοντριών αδελφών πήρε ευρύτερη μορφή και έκταση. Εν όψει των επερχόμενων μεγάλων γεγονότων, το τμήμα του Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης έλαβε τα μέτρα της αποστολής του σύμφωνα με το Καταστατικό του Ε.Ε.Σ. Πρώτον, δεν έστρεψε την προσοχή του στη διοργάνωση του Σώματος Εθελοντίδων Αδελφών, το οποίο μετονομάστηκε σε «Λευκή Στρατιά». Η «Λευκή Στρατιά» προοριζόταν να δράσει ευεργετικότερα και να παράσχει μεγάλες υπηρεσίες στις κρίσιμες ώρες στην Πατρίδα και στις ένοπλες δυνάμεις της.

Γι' αυτό το σκοπό οργανώθηκε και το σώμα των Εθελοντών Τραυματιοφορέων και η φάλαγγα των εθελοντών αιμοδοτών και αιμοδοτριών. Ο Ερυθρός Σταυρός εξέδωσε τότε τις εξής προσκλήσεις, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης.

α) ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΠΡΩΤΗ

Το Σώμα των Εθελοντίδων Αδελφών του Ερυθρού Σταυρού της Θεσσαλονίκης προσκαλεί κυρίες και δεσποινίδες, ηλικίας 18 ετών και άνω, επιθυμώντας να καταταγούν και να εκπαιδευθούν ως εθελόντριες βοηθοί. Παρακαλούνται να προσέλθουν το ταχύτερο στα γραφεία μας (Γωνία οδών Κουντουριώτη-Βότση) για να καταταγούν, παρουσιαζόμενες στην Έφορο του Σώματος κάθε Τρίτη, Τετάρτη και Παρασκευή, τις ώρες 5-8 μ.μ. Λόγω της σοβαρότητας της κατάστασης, τα μαθήματα θα αρχίσουν από τις 11

Σεπτεμβρίου, ημέρα Δευτέρα, και γι' αυτό το λόγο, παρακαλούνται όσες επιθυμούν να καταταγούν να προσέλθουν το συντομότερο.

Οι Κυρίες και Δεσποινίδες που είναι ήδη εγγεγραμμένες, παρακαλούνται να προσέλθουν το ταχύτερο για οδηγίες και πληροφορίες¹⁴.

β) ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Παρακαλούνται όσοι επιθυμούν να καταταγούν ως εθελοντές τραυματιοφορείς του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, να προσέλθουν στα Γραφεία (Γωνία Κουντουριώτου-Βότση) να ενημερωθούν για τον Κανονισμό και να υποβάλουν την σχετική αίτηση. Οι υποψήφιοι πρέπει να είναι ηλικίας 17-35 ετών και να έχουν απολυτήριο τουλάχιστον δευτέρας τάξης του Εξαταξίου Γυμνασίου και να είναι απολύτως υγιείς και αρτιμελείς. Τα μαθήματα ξεκινούν το πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου.

γ) ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΡΙΤΗ

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός προσκαλεί τους εγγεγραμμένους αιμοδότες και αιμοδότριες και όσους επιθυμούν να καταταγούν ως αιμοδότες και αιμοδότριες επί αμοιβή, να προσέρχονται καθημερινά στα Γραφεία του Ερυθρού Σταυρού για τη λήψη οδηγιών και πληροφοριών.

Στις παραπάνω προσκλήσεις έσπευσαν να εγγραφούν πολλές κυρίες και δεσποινίδες τόσο στη Θεσσαλονίκη όσο και σε πολλές άλλες πόλεις, όπου υπό την επίβλεψη του Ερυθρού Σταυρού ιδρύθηκαν σχολές εκπαίδευσης εθελοντριών αδελφών.

Μετά την αποφοίτηση των εθελοντριών, τους απονεμήθηκαν στην πόλη μας τα πτυχία σε επίσημη τελετή που έγινε στη μεγάλη αίθουσα του Εμπορικού Επιμελητηρίου, παρουσία των αρχών και πλήθους προσκεκλημένων ως και της διευθύνουσας του Σώματος Εθελοντιδων

Αδελφών, δεσποινίδας Αθηνάς Μεσολωρά, που κατέφθασε για το λόγο αυτό από την Αθήνα.

Ο τότε αντιπρόεδρος του Ερυθρού Σταυρού αείμνηστος Κωνσταντίνος Μοσκώφ, παίρνοντας το λόγο, εξέφρασε τη χαρά του, διότι του δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσει στη Μακεδονική Πρωτεύουσα λεγεώνα εθελοντριών αδελφών και ικανό αριθμό τραυματιοφορέων. Αναφέρθηκε στην ευεργετική δράση του Ερυθρού Σταυρού, ο οποίος επεκτάθηκε σε όλη τη Μακεδονία και τη Θράκη και στο γεγονός ότι εκπαιδεύτηκαν μέσα σε ένα εξάμηνο διακόσιες εθελόντριες αδελφές νοσοκόμες, στο νεοσύστατο τότε παράρτημα του Ε.Ε.Σ. στη Βόρεια Ελλάδα.

Έτσι, στις αρχές του 1940, το σώμα των Εθελοντριών Αδελφών αριθμεί περίπου 180 πτυχιούχους εθελόντριες αδελφές, μαζί με αυτές που είχαν εκπαιδευτεί στα επαρχιακά τμήματα του Ε.Ε.Σ., που ήταν 22 στις Σέρρες, 17 στη Δράμα, 27 στην Καβάλα, 21 στην Ξάνθη, 28 στην Αλεξανδρούπολη, 21 στην Κομοτηνή, 14 στη Φλώρινα, 24 στην Κοζάνη, 16 στη Βέροια και 10 στο Κιλκίς. Υπερέβησαν κατά πολύ τις 300.

Β΄ . ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΔΙΕΤΙΑ '40-'41)

Ι. ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

1) ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΛΗΨΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ

28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940. ΠΡΩΙΝΗ ΩΡΑ. Ολόκληρη η Θεσσαλονίκη και η Ελλάδα σε πολεμικό συναγερμό. Ο Ε.Ε.Σ. τίθεται αμέσως σε επιστράτευση, πανέτοιμος από το 1939, αφότου δηλαδή κηρύχθηκε ο πόλεμος της Αγγλίας και της Γαλλίας κατά της Γερμανίας, ο οποίος αργότερα επεκτάθηκε σε Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αμέσως έγινε η επιστράτευση των εθελοντριών αδελφών του Ε.Σ., δηλαδή της «Λευκής Στρατιάς», η οποία έδρασε σπουδαιότατα και ευεργετικότερα καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου και μετά απ' αυτόν. Η στρατιά αυτή εκπαιδεύτηκε, όπως ήδη έχει σημειωθεί, από το 1939 και πλαισιώθηκε από τις μόνιμες διπλωματούχες αδελφές της Σχολής Νοσοκόμων, των Αδελφών του Ερυθρού Σταυρού, ως και άλλων απεσταλμένων των Αθηνών υπό την επίβλεψη του Κεντρικού Ε.Σ.

Επίσης έγινε άμεση επιστράτευση και των τραυματιοφόρων και των αιμοδοτών και αιμοδοτριών.

Όλοι υπήρξαν παρόντες στο προσκλητήριο. Προσήλθαν γεμάτοι από ενθουσιασμό για την εκτέλεση του καθήκοντος προς την Πατρίδα και τον συνάνθρωπο.

Αδελφές

Θεσσαλονίκη	96
Δράμα	17
Ξάνθη	21
Κομοτηνή	21

Βέροια	16
Έδεσσα	18
Σέρρες	22
Αλεξανδρούπολη	28
Καβάλα	27
Κοζάνη	24
Κιλκίς	10
Φλώρινα	18
Τραυματιοφορείς	
Θεσσαλονίκη	23 ¹⁵

2) ΤΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΛΗΨΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ

Ο Σταθμός Α΄ Βοηθειών, λόγω των εναέριων βομβαρδισμών, μετακόμισε την τρίτη μέρα από το κτίριο στην είσοδο του λιμανιού, στα υπόγεια του μεγάλου κτιρίου των αποθηκών της Ελεύθερης Ζώνης, όπου κατασκευάστηκε κατάλληλο καταφύγιο. Μετά απ' αυτό έγινε και η μεταφορά των Γραφείων του Ερυθρού Σταυρού, για λίγες ημέρες, στην οδό Αγίας Σοφίας, στο οίκημα του Β΄ Γυμνασίου Αρρένων στην οδό Σχολείων, στη στέγη του οποίου υψώθηκε το σύμβολο της διεθνούς φιλανθρωπίας, η παρήγορη σημαία του Ε.Σ.¹⁵

3) ΙΔΡΥΣΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Από την έναρξη των από αέρος επιθέσεων κατά των ανοχύρωτων πόλεων, προήλθαν πολλά θύματα, νεκροί και τραυματίες, ειδικά τις πρώτες ημέρες κατά τις οποίες οι κάτοικοι δεν είχαν λάβει σοβαρά ακόμη υπ' όψιν τις οδηγίες για την προφύλαξή τους από τα βλήματα και την άμεση προσφυγή

τους στα καταφύγια. Κρίθηκε λοιπόν αναγκαίο να ιδρυθούν και άλλοι σταθμοί Α΄ Βοηθειών σε διάφορα σημεία της πόλης, έτσι ώστε να υπάρχει στην περιφέρεια του κάθε αστυνομικού τμήματος ένας σταθμός. Για το σκοπό αυτό ο Ερυθρός Σταυρός ήρθε σε άμεσες συνεννοήσεις με την Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση και τη Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας.

Οι νέοι αυτοί σταθμοί που ιδρύθηκαν λειτούργησαν αρχικά μεν υπό την αιγίδα του Ε.Σ. και έπειτα ως κρατικοί σταθμοί Α΄ Βοηθειών.

Για τις υπηρεσίες που παρείχε ο Ερυθρός Σταυρός κατά τους συνεχόμενους βομβαρδισμούς υποβλήθηκε η ακόλουθη έκθεση στον Κεντρικό Ερυθρό Σταυρό¹⁵:

ΕΚΘΕΣΗ

«Έχουμε την τιμή να υποβάλουμε την παρακάτω έκθεση για τα μέτρα που έχουν ληφθεί από την έναρξη του πολέμου.

Σύμφωνα με το άμεσο σχέδιο της οργάνωσης της υπηρεσίας μας, μεταφέρθηκε ο σταθμός Α΄ Βοηθειών στο υπόγειο των κτιρίων των Γενικών Αποθηκών της Ελεύθερης Ζώνης, το οποίο μετατράπηκε σε κατάλληλο καταφύγιο με όλα τα εφόδια. Η γρήγορη αυτή ενέργειά μας έσωσε κυριολεκτικά την κατάσταση από τις εναέριες επιδρομές και οι πρώτες βοήθειες παρέχονταν με ασφάλεια και άνεση στους τραυματίες.

Ως προς τα υγειονομικά υλικά, αναφέρουμε κατ' αρχήν ότι το υγειονομικό υλικό ήταν ανεπαρκές. Ευαισθητοποιήθηκε όμως ο Γενικός Πρόξενος της Αγγλίας, ο κ. Χιλλ, να το ζητήσει από το Βελιγράδι, από την εκεί Πρεσβεία της Αγγλίας, και αμέσως στάλθηκαν 20 κιβώτια πλήρους υγειονομικού υλικού για χίλιους τραυματίες, συνοδευόμενα μέχρι τη Θεσσαλονίκη από τον ανώτερο υπάλληλο της Πρεσβείας κ. Κην.

Γι' αυτό θα σας παρακαλέσουμε, κύριε Πρόεδρε, να οργανώσετε το ταχύτερο δυνατό, την τακτική αποστολή αίματος, γιατί δυστυχώς οι

περισσότεροι αιμοδότες εστρατεύθησαν. Επίσης θεωρούμε απαραίτητο να ετοιμασθεί το ταχύτερο το φορητό νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού, το οποίο ενδέχεται να μας ζητήσει η στρατιωτική υπηρεσία για τις ανάγκες της.

Ήταν ευτύχημα, κύριε Πρόεδρε, το γεγονός ότι το Τμήμα μας είχε την προβλεπτικότητα να έχει επισκευασμένα τα αυτοκίνητα εγκαίρως κι έτσι μπόρεσε ο Ερυθρός Σταυρός να ανταπεξέλθει πλήρως στον μεγάλο προορισμό του.

Ήδη, μετά από συνεννόηση με την εδώ Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση, προβήκαμε στην οργάνωση άλλων 10 Σταθμών Α΄ Βοηθειών στα διάφορα σημεία της Πόλης μας.

Επίσης, όσον αφορά το τμήμα των Εθελοντίδων Αδελφών Νοσοκόμων, οι οποίες, προς τιμήν του γυναικείου φύλου, επέδειξαν γενναιότητα και απaráμιλλη αυτοθυσία, έχουμε να σας αναφέρουμε ότι επιτέλεσαν πλήρως το καθήκον τους και επέσυραν την εκτίμηση της Κοινωνίας και του ανώτερου Στρατιωτικού Διοικητού.

Όλα τα ιδρυθέντα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης διευθύνονται από διπλωματούχες αδελφές του Ερυθρού Σταυρού. Το ίδιο και τα Νοσοκομεία της Μακεδονίας, της Θράκης, υπό την επίβλεψη της διευθύνουσας του Σώματος των Εθελοντίδων αδελφών του τμήματός μας κυρίας Βιργινίας Αλ. Ζάννα¹⁴.

Γι' αυτό θεωρούμε καθήκον, κύριε Πρόεδρε, να τονίσουμε τη λαμπρή διαγωγή ολόκληρου του προσωπικού του Τμήματός μας, από τον διευθυντή μέχρι τον τελευταίο Κλητήρα και ιδιαίτερα τη στάση του αντιπροέδρου μας κ. Κωνσταντίνου Μοσκώφ, ο οποίος από την έναρξη του πολέμου εγκατέλειψε την ιδιωτική του εργασία, προσήλθε στον Ερυθρό Σταυρό και αφοσιώθηκε πλήρως στο έργο του¹⁴.

4) ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΣΤΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ

Από τις πρώτες ημέρες μετά την κήρυξη του πολέμου, άρχισαν να καταφτάνουν στη Θεσσαλονίκη οι στρατιωτικοί σιδηροδρομικοί συρμοί, οι οποίοι μετέφεραν τους πρώτους τραυματίες στρατιώτες από το πολεμικό μέτωπο.

Σε συνεννόηση του Προεδρείου του Τμήματος με τον Ανώτερο στρατιωτικό διοικητή, ο Ερυθρός Σταυρός ανέλαβε τη μεταφορά των τραυματιών στρατιωτών από το μέτωπο, με τα τραυματιοφόρα αυτοκίνητά του, στα ιδρυθέντα στη Θεσσαλονίκη Στρατιωτικά νοσοκομεία και σε άλλες πόλεις, όπως Κιλκίς, Σέρρες, Καβάλα και όπου αλλού λειτουργούσαν (Εικόνα 1).

Στο έργο αυτό ο Ερυθρός Σταυρός ενισχύθηκε από τα στρατιωτικά νοσοκομειακά αυτοκίνητα και από 4 μεγάλα λεωφορεία των Σ.Ε.Κ., τα οποία παραχωρήθηκαν με ευγένεια από τη διεύθυνση του Σ.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης, με έγκριση του Υπουργείου Συγκοινωνίας. Τα λεωφορεία αυτά με δαπάνες του Ερυθρού Σταυρού διασκευάστηκαν κατάλληλα σε νοσοκομειακά τραυματιοφόρα.

Η μεταφορά των τραυματιών στρατιωτών με τα αυτοκίνητα του Ε.Σ. δεν περιορίστηκε μόνο σε διαδρομές απ' το σιδηροδρομικό σταθμό στα νοσοκομεία, αλλά επεκτάθηκε και μέχρι το πολεμικό μέτωπο, όπου στέλνονταν τα τραυματιοφόρα αυτοκίνητα για άμεση παραλαβή και μεταφορά τραυματιών.

Κατά τις διαδρομές αυτές, εκπληρώνονταν δύο σκοποί. Πρώτον, κατά τη μεταβίβαση των αυτοκινήτων στο μέτωπο μεταφέρονταν εκεί απ' τη Θεσσαλονίκη όλα τα αναγκαία για τους στρατιώτες εφόδια, ατομικά δέματα, που περιείχαν είδη εσωτερικού ρουχισμού, ένδυσης και υπόδησης,

φαρμακευτικό υλικό, γλυκίσματα και διάφορα είδη ψυχαγωγίας. Δεύτερον, κατά την επιστροφή, μεταφέρονταν οι τραυματίες στρατιώτες κατευθείαν από το μέτωπο στα νοσοκομεία.

Κάθε μέρα γινόταν μέρα και νύχτα μεταφορά πάνω από τριακοσίων τραυματιών στρατιωτών, απ' τους σιδηροδρομικούς συρμούς στα νοσοκομεία. Εξαιτίας της εξαιρετικής προθυμίας των οδηγών των αυτοκινήτων και των τραυματιοφορέων του Ε.Σ., η υπηρεσία της διακομιδής των τραυματιών ήταν τέλεια από κάθε άποψη και όντως θαυμαστή.

Ο Ε.Σ., άσχετα με το έργο που προσέφερε σε καιρό ειρήνης, επωμίσθηκε και την ευθύνη τού να προσφέρει και σε καιρό πολέμου τις πολύτιμες υπηρεσίες του στον μαχόμενο στρατό.

Όταν έφτασε τότε στη Θεσσαλονίκη ο αντιπρόσωπος του Διεθνούς Ε.Σ. κ. Ροβέρτος Βrunnel, ο οποίος παρακολούθησε από κοντά τις μεταφορές των τραυματιών στρατιωτών, προέβη στην εξής επαινετική δήλωση:

Παρέστην αυτοπροσώπως, με το Προεδρείο του Ερυθρού Σταυρού κατά την άφιξη των νοσοκομειακών σιδηροδρομικών συρμών στο σιδηροδρομικό σταθμό, και θαύμασα τον τρόπο κατά τον οποίο γίνεται η διακομιδή των τραυματιών απ' το μέτωπο.

Επίσης, η ανώτερη Στρατιωτική διοίκηση εξέφρασε επανειλημμένως την ικανοποίησή της, με ημερήσιες διατάξεις, για την έξοχη δράση του Ε.Σ. και του προσωπικού του.

Ο Ερυθρός Σταυρός διοργάνωσε ταχύτατα και την υπηρεσία αιμοδοσίας, η οποία παρείχε πράγματι ανεκτίμητες υπηρεσίες, όχι μόνο προς τους τραυματίες στρατιώτες, αλλά και στους τραυματίες του άμαχου πληθυσμού.

5) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ

Μετά από αυτά ο Ερυθρός Σταυρός έστρεψε την προσοχή του και προς τους αιχμαλώτους, όπως είχε άλλωστε υποχρέωση σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης, στην οποία συμμετείχαν οι Ερυθροί Σταυροί κάθε χώρας.

Ίδρυσε τότε και οργάνωσε το Γραφείο Πληροφοριών και αιχμαλώτων, το οποίο παρείχε ανεκτίμητες υπηρεσίες κατά τη διάρκεια του πολέμου και μετά τη λήξη του.

Το γραφείο αυτό επισκέφθηκε ο εκλεγμένος αντιπρόσωπος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού κ. Ροβέρτος Brunnel. Εξέφρασε και πάλι την πλήρη ευαρέσκειά του για την άρτια λειτουργία και τις υπηρεσίες του Ε.Σ.¹⁴

6) ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

Ο Ερυθρός Σταυρός, έχοντας τότε στραμμένη την προσοχή του, όπως ήταν κατανοητό, κυρίως προς τον μαχόμενο στρατό, έκανε έκκληση προς το κοινό της Θεσσαλονίκης και των πόλεων εντός της Μακεδονίας και της Θράκης, παρακαλώντας ο κάθε πολίτης να ευαισθητοποιηθεί και να στείλει στα γραφεία του ιδρύματος ό,τι είναι δυνατόν, είτε σε χρήμα, είτε σε μάλλινα είδη (πουλόβερ, γάντια, καλύμματα, κάλτσες, νήμα ή ό,τι άλλο). Εδώ αξίζει να σημειωθεί, προς τιμήν όλου του πληθυσμού, ότι εκείνη η έκκληση έγινε παντού αποδεκτή με ενθουσιασμό και σε λίγο χρονικό διάστημα συλλέχθηκε αρκετό υλικό, το οποίο ο Ερυθρός Σταυρός έστειλε στους στρατιώτες του μετώπου σε δέματα που χαρακτηρίστηκαν ως «δέματα του στρατιώτη». Αυτά τα δέματα στάλθηκαν σε περισσότερους από 80.000 στρατιώτες. Πολλές κυρίες και δεσποινίδες με ενθουσιασμό ανέλαβαν την κατασκευή πολλών ειδών, χρησιμοποιώντας το νήμα που είχε συλλεχθεί. Παρόμοια έκκληση έκανε ο Ε.Σ. και προς τους ομογενείς του εξωτερικού, απ' όπου στάλθηκαν

φάρμακα και άλλα είδη, με τα οποία όχι μόνο εφοδίασε ο Ε.Σ. το στρατό, αλλά ήταν και σε θέση, αργότερα, μετά την καταστροφή, να βοηθήσει όσους είχαν αποστρατευθεί και όσους πρόσφυγες είχαν καταφθάσει κατά χιλιάδες στη Θεσσαλονίκη, απ' την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Ιδιαίτερα με τη μέριμνα της Ελληνικής Πρεσβείας στο Βελιγράδι στάλθηκαν στον Ερυθρό Σταυρό αρκετά είδη σε φάρμακα, τρόφιμα και άλλα.

7) ΜΕΤΡΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Ο Ερυθρός Σταυρός με τη μέριμνά του για την ψυχαγωγία των στρατιωτών μας, που έφταναν απ' το μέτωπο, ίδρυσε Κέντρο Ψυχαγωγίας στο σιδηροδρομικό σταθμό Θεσσαλονίκης, το οποίο λειτουργούσε νυχθημερόν και προσέφερε αναψυκτικά και άλλα είδη στους τραυματίες που κατέφθαναν και στους ασθενείς στρατιώτες. Τους παρείχαν τις πρώτες περιποιήσεις κατά το λίγο χρονικό διάστημα της παραμονής τους εκεί, μέχρι τη μεταφορά τους στα στρατιωτικά νοσοκομεία.

Στο Κέντρο αυτό παρείχαν πρόθυμα τις υπηρεσίες τους 30 κυρίες και δεσποινίδες, που προέρχονταν κυρίως απ' τον εκπαιδευτικό κλάδο. Παρακάτω παραθέτουμε την έκκληση που απηύθυνε ο Ε.Σ. στο κοινό της Θεσσαλονίκης.

ΕΚΚΛΗΣΗ

«Το Τμήμα Ψυχαγωγίας του στρατιώτη παρακαλεί θερμότατα, όσους θέλουν να βοηθήσουν τον σκοπό του, να στείλουν διάφορα είδη, όπως τσιγάρα, καραμέλες, μπισκότα, σοκολάτες, περιοδικά, βιβλία, μολύβια, μαντήλια, σαπούνια, χτένες, γραμμόφωνα, ραδιόφωνα, υφάσματα, χρηματικές δωρεές και οτιδήποτε άλλο για τους γενναίους και ένδοξους στρατιώτες μας.

Τα αντικείμενα αυτά, παρακαλούμε να σταλούν στο κτίριο της σχολής νοσοκόμων του Ε.Σ., οδός Βασιλίσσης Όλγας 129. Επίσης το Τμήμα Ψυχαγωγίας παρακαλεί όλους τους μουσικούς που θέλουν να συνδράμουν στο

έργο του Ε.Σ. για την ψυχαγωγία των τραυματιών στρατιωτών μας, να προσέλθουν στην παραπάνω διεύθυνση και να δηλώσουν συμμετοχή».

Το Κέντρο Ψυχαγωγίας παρείχε υπηρεσίες σε 4.196 αξιωματικούς και 35.860 οπλίτες. Διαλύθηκε την παραμονή της εισόδου των Γερμανικών στρατευμάτων στη Θεσσαλονίκη¹⁴.

8) ΓΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑ

Παράλληλα, ο Ε.Σ. ίδρυσε στο μέτωπο του πολέμου περίπτερα του τραυματία στρατιώτη, που ονόμασε «Γωνιές του τραυματία», όπου οι στρατιώτες έβρισκαν στιγμές ανάπαυσης και ανακούφισης.

Για την ίδρυση των «Γωνιών» αυτών ο Ε.Σ. απηύθυνε την εξής επιστολή προς τον Αρχιστράτηγο:

Ο Ε.Σ. με συγκίνηση παρακολουθεί το φιλόστοργο και πατρικό ενδιαφέρον σας υπέρ των ανδρείων μαχητών μας, οι οποίοι υπό την ηγεσία σας όχι μόνο προασπίζουν το πάτριο έδαφος από τον άνανδρο και ύπουλο εχθρό, αλλά και καταφέρνουν καίρια πλήγματα εναντίον του πρωτοφανή στην ιστορία των νεότερων χρόνων.

Ο Ερυθρός Σταυρός ίδρυσε στα επικαιρότερα σημεία του μετώπου τρεις «Γωνιές του στρατιώτη», όπου παρέχονται αναψυκτικά και κάθε περιποίηση σ' αυτούς.

Οι «Γωνιές του στρατιώτη» ιδρύθηκαν στο Αντάρτικο (Φλώρινας), στο Τζεραβά, στους Πύργους και στη Νικολαρά μέχρι τα ακρότατα σημεία του μετώπου, όπου τα αυτοκίνητα του Ερυθρού Σταυρού μετέφεραν τα αναγκαία είδη, υπό την εποπτεία της κυρίας Έλλης Αδοσίδου και την συμμετοχή του κ. Ρόντεμ Γιαγκ της Αρχαιολογικής Εταιρείας Ανασκαφών Θεσσαλονίκης, ο οποίος προσήλθε αυθόρμητα στον Ε.Σ. να παράσχει τις υπηρεσίες του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Οι στρατιώτες του μετώπου, με κάθε τρόπο εξέφραζαν τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη τους, με επιστολές που δημοσιεύθηκαν τότε σε εφημερίδες της Θεσσαλονίκης.

9) ΕΥΑΡΕΣΚΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Η ανώτερη στρατιωτική σχολή διοίκησης της Θεσσαλονίκης, εκτιμώντας το έργο του Ε.Σ. (Τμήματος Θεσσαλονίκης) και τις πολύτιμες υπηρεσίες που παρείχε προς τον μαχόμενο τότε ελληνικό στρατό, εξέδωσε τις παρακάτω ημερήσιες διαταγές, με τις οποίες εξέφρασε την ευαρέσκειά της.

α. ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ 20^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1940

Σύμφωνα με τις διατάξεις της πολιτικής επιστράτευσης, ο Ελληνικός Ε.Σ., τμήμα Θεσσαλονίκης, από δω και στο εξής θα υπάγεται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Πρόνοιας.

Γι' αυτό, έχοντας υπ' όψιν τις εξαιρετικές και πολύτιμες υπηρεσίες, τις οποίες παρείχε από την 1^η Νοεμβρίου μέχρι σήμερα στην παθητική αεράμυνα της πόλης και στην περιποίηση των ασθενών, αποδίδουμε τις ευχαριστίες μας στο Τμήμα Ερυθρού Σταυρού της Θεσσαλονίκης.

Κατά τις εναέριες αιφνιδιαστικές αεροπορικές επιθέσεις, που εξαπέλυσε ο εχθρός κατά της πόλης της Θεσσαλονίκης, το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης βρέθηκε ψυχικά και υλικά έτοιμο και αντιμετώπισε με όλες του τις δυνάμεις και τα μέσα του τις ανάγκες των πρώτων βοθητών με θάρρος και αυταπάρνηση. Άξια επαίνων ανταποκρίθηκε πλήρως στις τεράστιες ανάγκες της πόλης.

Όντας ο μόνος ενεργός οργανισμός παροχής βοήθειας σ' ολόκληρη την πόλη, επιστράτευσε αμέσως όλα τα στελέχη του, άνδρες και γυναίκες, και ενισχύοντας τα μέσα του, παρείχε τις πρώτες βοήθειές του επί τρεις ημέρες σε 365 θύματα, τα οποία συσσωρεύθηκαν, εξαιτίας των συνεχών αεροπορικών επιδρομών του εχθρού, σ' όλη την πόλη. Τα συγκέντρωσε και τα μετέφερε από την άμεση απειλή των βομβών και των καταστροφών σε ασφαλές μέρος.

Το προσωπικό αναζήτησης και μεταφοράς όσο και της επίδεσης και επιλογής στις κρίσιμες στιγμές επέδειξε άκρα αφοσίωση και αυτοθυσία.

Μνημονεύω ιδιαίτερα την έξοχη δράση των αδελφών, πολλές απ' τις οποίες υπό την άμεση διεύθυνση της Προϊσταμένης τους κυρίας Βιργινίας Αλεξάνδρου Ζάννα, υπερέβησαν τον εαυτό τους.

Τους επευφημώ όλους διότι, καθ' όλα τα μέχρι τώρα από την κήφυξη του πολέμου, προσέφεραν τις μεγαλύτερες δυνατές υπηρεσίες στην αγωνιζόμενη πατρίδα. Και ιδιαίτερα τους επευφημώ για την αυτοθυσία που επέδειξαν στην εκτέλεση του καθήκοντος κατά την διάρκεια των εναέριων βομβαρδισμών¹⁴.

(υπογ) ΗΛΙΑΣ ΠΑΙΤΗΣ

Αντιστράτηγος

10) ΔΩΡΕΑ ΤΡΙΩΝ ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΡΥΘΡΑ ΗΜΙΣΕΛΗΝΟ

Η Τουρκική Ερυθρά Ημισέληνος, εκτιμώντας το έργο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, τού δώρισε 3 ασθενοφόρα αυτοκίνητα που έφεραν το σχήμα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου.

Ο Τούρκος Πρόξενος κύριος Ιντρίς Τσιόρα, παραδίδοντας τα τρία αυτά αυτοκίνητα σε μια επίσημη τελετή, η οποία έγινε στον περίβολο του Ερυθρού Σταυρού, ενώπιον των καλεσμένων είπε τα εξής:

Αισθάνομαι ιδιαίτερη ευχαρίστηση διότι σ' εμένα έτυχε να παραδώσω σήμερα εκ μέρους της Ερυθράς Ημισελήνου στον Ερυθρό Σταυρό της φίλης και συμμάχου χώρας, η οποία διεξάγει τον ιερότερο αγώνα υπέρ της ανεξαρτησίας και της ελευθερίας της, το μικρό αυτό δώρο.

Για την πλήρη έκβαση του αγώνα αυτού, για την νίκη δεν χωράει αμφιβολία. Το αδελφό ελληνικό έθνος γνωρίζει πολύ καλά ότι οι τουρκικές καρδιές πάλλονται μαζί με τις ελληνικές για έναν και μοναδικό σκοπό¹⁴.

11) ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Κατά τη διετία 1940-1941 οι υπηρεσίες τις οποίες παρείχε ο Σταθμός Α΄ Βοηθειών είχαν ως εξής:

Το σύνολο των ατόμων στα οποία παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες ήταν 31.915.

Κατά φύλο και ηλικία χωρίζονταν ως εξής:

	1940	1941	ΣΥΝΟΛΟ
Άνδρες	8.958	10.260	19.218
Γυναίκες	2.760	3.240	6.000
Παιδιά	3.265	3.432	6.697
Σύνολο	14.983	16.932	31.915

12) ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

Κατά την ίδια διετία τα ασθενοφόρα αυτοκίνητα, εκτός των χιλιάδων τραυματιών και ασθενών στρατιωτών, τους οποίους μετέφεραν στα στρατιωτικά νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης, του Κιλκίς και της Καβάλας κατά

τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων, έκανε και τις εξής συνήθειες μεταφορές παθόντων και ιδιωτών.

Μεταφέρθηκαν στο Σταθμό Α΄	1940	1941	ΣΥΝΟΛΟ
Βοηθειών και σε νοσοκομεία:			
Άποροι δωρεάν	2.565	3.265	5.830
Εύποροι επί πληρωμή	858	418	1.276
Σύνολο	3.423	3.683	7.106

13) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ

Επίσης, την ίδια δεκαετία η υπηρεσία αιμοδοσίας έκανε μόνο 25 αιμοδοσίες, διότι με την έναρξη του πολέμου επιστρατεύθηκαν οι αιμοδότες¹⁴.

14) ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Μετά τη συνθηκολόγηση, εκτός από τους στρατιώτες που ήταν στο μέτωπο, άρχισαν να καταφτάνουν στη Θεσσαλονίκη απ' την ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη πρόσφυγες κατά χιλιάδες, οι οποίοι στερήθηκαν τα πάντα, διότι κατά την επιδρομή των συμμάχων του κατακτητή, οι τρομοκρατηθέντες εκείνοι πληθυσμοί, έχοντας πικρή πείρα απ' το παρελθόν για τη βαρβαρότητα των κακών αυτών γειτόνων (Βουλγάρων), έσπευσαν να σώσουν τη ζωή τους και οι περισσότεροι δεν είχαν την ευκαιρία να περιμαζέψουν ούτε ελάχιστα περιουσιακά στοιχεία.

Τις μέρες εκείνες, εκτός του Δημοτικού και Κεντρικού νοσοκομείου, το οποίο είχε μεταφερθεί στην Καλαμαριά, κανένα άλλο νοσοκομείο δεν λειτουργούσε¹⁴.

15) ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ο Ερυθρός Σταυρός, με τη σκέψη να παράσχει νοσοκομειακή περίθαλψη στους άπορους που ζητούσαν βοήθεια, πήρε την εξής απόφαση: Να αναλάβει τη λειτουργία του κλειστού τότε Θεαγενείου Νοσοκομείου, το οποίο κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου είχε χρησιμοποιηθεί ως στρατιωτικό νοσοκομείο (Εικόνες 2, 3, 4, 5).

Ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος, ως πρόεδρος του συμβουλίου του Θεαγενείου νοσοκομείου, το παραχώρησε με προθυμία στον Ε.Σ.

Από τις 14 Μαΐου 1941 άρχισε να λειτουργεί το ίδρυμα αυτό ως «ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ» υπό τη διοίκησή του. Από τότε και μέχρι σήμερα εξακολούθησε να παρέχει μέγιστες υπηρεσίες, όχι μόνο στις οικογένειες των στρατιωτών και των προσφύγων, αλλά και σε όλους τους άλλους άπορους ασθενείς εντελώς δωρεάν νοσηλευόμενους.

Το νοσοκομείο αυτό τις πρώτες ημέρες λειτούργησε με χρήματα της Επιτροπής του Αμερικανικού Εράνου Περιθάλψεως και με χρήματα του Ερυθρού Σταυρού από δωρεές διαφόρων φιλανθρώπων.

Για τη λειτουργία του Θεαγενείου Νοσοκομείου ο Ε.Σ. βρέθηκε προ πολλών δυσχερειών, ιδίως όσον αφορά το υγειονομικό υλικό. Παρ' όλη την επικρατούσα τότε χνώδη κατάσταση, δε δίστασε ο Ερυθρός Σταυρός να ζητήσει από τις Αρχές Κατοχής την απόδοση του υγειονομικού υλικού των Σταθμών Α' Βοηθειών που λειτούργησαν κατά την πολεμική περίοδο. Τους Σταθμούς είχαν κατάσχει οι Αρχές Κατοχής ως λεία πολέμου και τους χαρακτήρισαν ως Κρατικά Ιδρύματα.

Από το υγειονομικό υλικό που περισυλλέχθηκε, μπόρεσε ο Ερυθρός Σταυρός να εφοδιάσει το Θεαγένειο νοσοκομείο και τα υπόλοιπα νοσοκομεία της Θεσσαλονίκης, τα οποία τότε άρχισαν να λειτουργούν και πάλι, και να ιδρύσει μετέπειτα την 9^η Σεπτεμβρίου του 1941 στη Νιγρίτα το ίδιο Νοσοκομείο του Ε.Ε.Σ.

Παράλληλα με την έναρξη της λειτουργίας του Θεαγενείου Νοσοκομείου, έχοντας 80 κρεβάτια ανδρών και γυναικών, ιδρύθηκε στο ίδιο οικοδόμημα και Παιδιατρικό τμήμα με 40 κρεβάτια, με δαπάνες των οικογενειών των αδελφών Μοσκώφ και του κυρίου Αριστεΐδη Ιωαννίδη, επονομαζόμενο «Μοσκώφειον Νοσοκομείον Παίδων», το οποίο από τότε λειτουργούσε με δαπάνες του Ερυθρού Σταυρού.

Κατά τα εγκαίνια της έναρξης της λειτουργίας του Νοσοκομείου αυτού ως νοσοκομείο του Ερυθρού Σταυρού, ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος, ο οποίος τέλεσε τον αγιασμό, συνεχάρη τους ιδρυτές και ευλόγησε το έργο του ιδρύματος.

Η νοσηλευτική κίνηση του Θεαγενείου Νοσοκομείου μαζί με το Παιδιατρικό τμήμα έχει ως εξής από τις 3 Μαΐου 1941 μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου 1944¹⁴.

	ΝΟΣΗΛΕΥΘΗΚΑΝ	ΗΜΕΡΕΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
1941 →	1.903	19.141
1942 →	4.661	47.195
1943 →	3.972	39.826
1944 →	4.293	41.346
Σύνολο →	14.829	147.558

16) ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΝΙΓΡΙΤΑΣ

Ο Ερυθρός Σταυρός, διαβλέποντας τον κίνδυνο, ο οποίος απειλούσε από υγιεινής απόψεως, τους πρόσφυγες που συνέρεαν κατά χιλιάδες απ' την

ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, ιδίως στην περιφέρεια της Νιγρίτας και προ της απειλής των Γερμανών, διεμήνυσαν ότι για λόγους αποφυγής επιδημικών νόσων μεταξύ των προσφύγων, θα τους έστελναν ομαδικώς στη Θεσσαλία και σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Ο Ε.Σ. προέβη στην άμεση ίδρυση νοσοκομείου στη Νιγρίτα με 40 κρεβάτια σε σκηνές αρχικά. Για τα επείγοντα χρησιμοποιούσαν προσωρινά το φορτηγό του νοσοκομείου. Το ιδρυθέν νοσοκομείο μεταφέρθηκε μετά στο οίκημα του ξενοδοχείου των λουτρών Νιγρίτας και διαρρυθμίστηκε καταλλήλως.

Το νοσοκομείο αυτό λειτούργησε κανονικά από την 9^η Σεπτεμβρίου του 1941 μέχρι την 1^η Δεκεμβρίου 1944, οπότε και παραδόθηκε στο δήμο Νιγρίτας, υπό τη διοίκηση του οποίου λειτουργεί μέχρι και σήμερα ως νοσοκομείο δήμων και κοινοτήτων επαρχίας Βισαλτίας (Νιγρίτας)¹⁴.

17) ΙΔΡΥΣΗ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο Ε.Σ., έχοντας υπ' όψιν ότι πολλοί τραυματίες στρατιώτες του μετώπου έχουν υποστεί ακρωτηριασμούς, ήρθε σε άμεση συνεννόηση με την Κεντρική Επιτροπή που ιδρύθηκε στην Αθήνα για την κατασκευή τεχνητών μελών. Έτσι πέτυχε την ίδρυση συνεργείου για τον ίδιο σκοπό και στη Θεσσαλονίκη, υπό την αιγίδα του Ε.Σ. Το συνεργείο αυτό παρείχε πολυτιμότες υπηρεσίες σε όλους τους αναπήρους γενναίους πολεμιστές του Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού πολέμου⁴.

18) ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ

Παράλληλα προς την ίδρυση και λειτουργία του μνημονευθέντος συνεργείου, ο Ε.Σ. ίδρυσε και ειδική υπηρεσία περίθαλψης των αναπήρων πολεμιστών, η οποία ανέλαβε και την ένδυση αυτών και των παιδιών τους.

Επίσης ανέλαβε και τη χορήγηση τροφίμων και την αποστολή όσων είχαν ανάγκη σε λουτροθεραπεία.

Η υπηρεσία αυτή λειτούργησε με αξιόλογο τρόπο, υπό τη διεύθυνση της εθελόντριας αδελφής του Ε.Ε.Σ. κυρίας Ελίζας Ριάδου.

19) ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τον ερχόμενο χειμώνα του 1941-42 ο Ε.Σ. έστρεψε την προσοχή του στο μεγάλο τότε ζήτημα της «διάσωσης του παιδιού», διότι η δυστυχία άρχισε να αυξάνει, τα είδη διατροφής άρχισαν να σπανίζουν και τα μικρά παιδάκια αναπόφευκτα θα αποδεκατίζονταν εξαιτίας του ψύχους και της πείνας. Έτσι, ο Ε.Σ., υψώνοντας το σήμα του κινδύνου, ανέλαβε το έργο της διατροφής των παιδιών πάση θυσία και φρόντισε ώστε κάποια από αυτά να γίνουν δεκτά από εύπορες οικογένειες της πόλης, αφού πρώτα κάθε ένα από τα μέλη του Δ.Σ. ανέλαβε τη δωρεάν διατροφή ενός απόρου παιδιού, ενώ τα υπόλοιπα στάλθηκαν σε εύπορους χωρικούς για δωρεάν περίθαλψη και διατροφή. Η έκκληση απευθύνθηκε σε όλα ανεξαιρέτως τα κοινοτικά συμβούλια, αφού προηγουμένως καταρτίσθηκε ειδική υπηρεσία γι' αυτόν το σκοπό. Στην υπηρεσία αυτή αποσπάσθηκαν και εθελόντριες αδελφές του Ερυθρού Σταυρού, οι οποίες βοήθησαν πολύ στην προσπάθεια που γινόταν.

Ο Ε.Σ. ίδρυσε και συσσίτιο για τα παιδιά που απέμειναν. Αυτή την ενέργεια μιμήθηκαν και άλλοι φιλανθρωπικοί οργανισμοί και διάφοροι εύποροι φιλάνθρωποι. Έτσι ιδρύθηκαν αρκετές εστίες παιδικών συσσιτίων σε διάφορες συνοικίες και συνοικισμούς υπό την αιγίδα του Ε.Σ., όπου τα φτωχά και πεινασμένα παιδιά έπαιρναν συσσίτιο το μεσημέρι και το απόγευμα (Εικόνες 6, 7)¹⁴.

II. ΟΙ ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΕΛΑΣΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κατά την αποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων απ' τη Θεσσαλονίκη, ο Ε.Σ. κλήθηκε από τις υγειονομικές αρχές να παραλάβει από τις αποθήκες τους διάφορα φάρμακα και υγειονομικά υλικά, διότι θα τα έπαιρναν μαζί τους φεύγοντας οι Γερμανοί. Έσπευσε και παρέλαβε όσο το δυνατόν μεγαλύτερες ποσότητες χρήσιμων εφοδίων, με περισσή δυσκολία. Αυτό συνέβαινε γιατί τα τελευταία γερμανικά στρατεύματα που είχαν απομείνει αποχωρούσαν ταχύτατα. Παρ' όλα αυτά, ο Ερυθρός Σταυρός κατόρθωσε και εξασφάλισε ικανές ποσότητες φαρμάκων και άλλων υγειονομικών υλικών. Όλα αυτά χρησιμοποιήθηκαν για το Θεαγένειο Νοσοκομείο, για το Σταθμό Α' Βοηθειών και για τα επαρχιακά Ιατρεία του Ε.Ε.Σ. ως και για τους άπορους κατοίκους, στους οποίους χορηγούνταν τα φάρμακα εντελώς δωρεάν¹⁴.

Γ'. ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΤΡΙΕΤΙΑ '45-'47)

1) ΕΞΟΡΜΗΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Με την αποχώρηση των Γερμανών και την καταστολή της πρώτης κομμουνιστικής ανταρσίας, ο πόλεμος είχε λήξει *de facto* για την Ελλάδα και ο Ε.Σ. προετοιμάστηκε να δράσει ευεργετικά σε καιρό ειρήνης πια. Έτσι, μετά τη διπλή απελευθέρωση και την αποκατάσταση των νόμιμων αρχών, ο Ε.Σ. συνέχισε το ευγενές έργο του με τη βοήθεια των ξένων φιλανθρωπικών οργανισμών, παρέχοντας κάθε είδους βοήθεια και ανακούφιση στον ταλαιπωρημένο πληθυσμό.

Για το σκοπό αυτό επανίδρυσε στην ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη παραρτήματά του. Η προεδρία του ανατέθηκε στους κατά τόπους

μητροπολίτες. Από εκεί πραγματοποιούνταν οι αποστολές και οι διανομές ειδών ιματισμού, τροφίμων και φαρμάκων.

Παράλληλα ο Ε.Σ. έσπευσε να βοηθήσει τα ανασυσταθέντα νοσοκομεία στις περιοχές αυτές με το υλικό που κατάφεραν ν' αποσπάσουν απ' τους Γερμανούς.

2) ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΥΜΜΟΡΙΟΠΛΗΚΤΩΝ

Η βοήθεια του Ε.Σ. συνεχίστηκε και κατά την περίοδο αυτή προς όλες τις κατευθύνσεις και κυρίως μετά την εκδήλωση της ανταρσίας του Κ.Κ.Ε. εναντίον του νόμιμου κράτους και του λαού. Δημιούργησε αφάνταστες καταστροφές και ερημώσεις, πολύ μεγαλύτερες κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής⁴.

3) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (Κ.Ι.Σ.)

Κατά την τριετία 1945-47 ο Ε.Ε.Σ., για να αντεπεξέλθει στη δράση των συμμοριών και τις επιπτώσεις τους, συγκρότησε Κινητά Ιατρικά Συνεργεία, τα οποία είχαν ως βάσεις εξόρμησης το Κέντρο της πόλης, τις κωμοπόλεις και τα χωριά, σύμφωνα πάντα με προδιαγεγραμμένα δρομολόγια. Προσέφεραν ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη στους ασθενείς και στους πληγέντες από τις συμμορίες κατοίκους της υπαίθρου, όπως επίσης και βοήθεια σε είδη ιματισμού και τροφίμων, είδη γάλακτος και άλλα είδη πρώτης ανάγκης.

Για την περίθαλψη των συμμοριοπλήκτων δημιουργήθηκαν τοπικά ιατρεία στα Γρεβενά, στην Κοζάνη, στην Καστοριά, στη Ροδόπολη, στην Έδεσσα, στη Δράμα, στην Αλεξανδρούπολη και στην Ξάνθη. Επρόκειτο να δημιουργηθούν και άλλα, 30 περίπου στο σύνολο, σ' όλη τη βόρεια Ελλάδα.

4) Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ (Κ.Σ.Α.Β.)

Για την ταχύτερη και αμεσότερη παροχή Α΄ Βοηθειών στα άτομα που επλήγησαν από συμμορίες στις υπαίθρους, ο Ε.Σ. δημιούργησε κινητά συνεργεία Α΄ Βοηθειών (Κ.Σ.Α.Β.), σε ειδικά αυτοκίνητα. Βρίσκονταν πάντα σε επιφυλακή και ξεκινούσαν αμέσως για τους τόπους των επιδρομών, παρέχοντας τις απαραίτητες πρώτες βοήθειες στους κατοίκους της υπαίθρου και τους χορηγούσε είδη ιματισμού, τροφή και φάρμακα.

Λίγες ώρες μετά την εγκληματική επιδρομή που δέχονταν οι πληγέντες πληθυσμοί, με μεγάλη ικανοποίηση έβλεπαν τα κινητά αυτά συνεργεία του Ε.Ε.Σ. να καταφθάνουν πρώτα στον τόπο της καταστροφής και να εκτελούν το καθήκον τους. Αυτό αποτελεί την πρώτη αλλά και σοβαρότερη παρηγοριά και ηθική ενίσχυση των δοκιμαζόμενων πληθυσμών¹⁶.

5) ΚΙΝΗΤΑ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΑ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ (Κ.Ο.Σ.)

Αποφασίστηκε η λειτουργία δύο ειδικών κινητών οδοντιατρικών συνεργείων, τα οποία θα επισκέπτονταν τις κατοικημένες περιοχές της υπαίθρου προσφέροντας οδοντιατρική περίθαλψη και διαδίδοντας ωφέλιμες γνώσεις για την καθαριότητα και την περιποίηση των δοντιών και του στόματος¹⁶.

6) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Παράλληλα με την παραπάνω δράση, ο Ε.Σ. προέβη στην επισκευή του οικήματος του Σταθμού Α΄ Βοηθειών της Θεσσαλονίκης, ο οποίος καθ' όλη τη διάρκεια της εχθρικής κατοχής χρησιμοποιείτο από τους Γερμανούς.

Κατά το χρονικό διάστημα ανάμεσα στο 1945-1948 ο Σταθμός Α΄ Βοηθειών παρείχε τις πρώτες βοήθειες σε 62.315 άτομα, κατανεμημένα ως εξής κατά φύλο και ηλικία.

	1945	1946	1947	1948 (α΄ δίμηνο)	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΔΡΕΣ	12.348	10.637	12.405	1.146	36.536
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4.444	2.703	4.139	540	11.826
ΠΑΙΔΙΑ	5.590	3.118	4.674	471	13.853
ΣΥΝΟΛΟ	22.382	16.458	21.218	2.157	62.215

7) Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ

Ο Ε.Σ. τα τελευταία χρόνια προέβη στην ενίσχυση του σώματος εθελοντριών αδελφών. Έτσι, με τη μέριμνα της Επιτροπής Νοσοκόμων οργάνωσε την εκπαίδευση της πρώτης ομάδας μετά την απελευθέρωση το 1945. Από τις δοκιμασίες κρίθηκαν ικανές 30 νοσοκόμες, στη δεύτερη ομάδα το 1946 60 και στην τρίτη ομάδα το 1947, 78 νοσοκόμες.

Τα μαθήματα διδάσκονταν από τους γιατρούς κ. Γεώργιο Φασιανό, κ. Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο, κ. Κωνσταντίνο Γιαννιώτη και από τις δεσποινίδες Αθηνά Φρυδιά και Σοφία Ιατρίδου¹⁴.

8) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΦΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΛΜΕΤ (B.C.G.)

Ο Ε.Σ. προέβη στην αναδιοργάνωση του αντιφυματικού Κέντρου Καλμέτ, το οποίο λειτουργούσε κανονικά για χρόνια, παρέχοντας τις πολύτιμες του υπηρεσίες στα μικρά παιδιά της Θεσσαλονίκης και των γύρω περιοχών, αλλά και των παιδιών της υπαίθρου που προσκομίζονταν εκεί.

Το αντιφυματικό αυτό κέντρο επιτέλεσε σημαντικό έργο κατά τα έτη 1945, 1946 και 1947 ως και το πρώτο δίμηνο του 1948, σύμφωνα με τον πίνακα¹⁴:

Στο ΑΦ.Κ. έγιναν:

	1945	1946	1947	1948	ΣΥΝΟΛΟ
Φυματινοαντιδράσεις Priquet	90	541	382	255	1.268
Διαπιστώσεις αντίδρασης Priquet	86	491	352	250	1.179
Δερματοαντιδράσεις Mantoux	55	713	620	367	1.755
Διαπιστώσεις δερματοαντιδράσεως Mantoux	55	612	584	349	1.600
Επανεμβολιασμοί					96
Διάγνωση διαφόρων νόσων					98
Ιατρικές συμβουλές					49
Περιπτώσεις αρωγής συνολικά	286	2.357	1.938	1.221	6.045

9) ΣΧΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ

Για την επανάληψη της λειτουργίας της σχολής αυτής, της οποίας, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο της διαιτίας 1938-1939, είχε διακοπεί λίγο μετά την έναρξη της διδασκαλίας των μαθημάτων εξαιτίας της έκρηξης του πολέμου, καταβλήθηκαν σοβαρές προσπάθειες, οι οποίες προσέκρουσαν επανειλημμένως σε διάφορα εμπόδια¹⁶.

10) ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΦΥΜΑΤΙΩΣΗΣ ΟΣΤΩΝ

«ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΟ Ν. ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ»

Στο Προϊστάμενο Τμήμα του Ε.Σ. ανατέθηκε η προκαταρκτική εργασία για τη μελετώμενη οικοδομή νοσοκομείου φυματίωσης οστών, ίδιο με αυτό της Βούλας στην πρωτεύουσα.

Το νοσοκομείο αυτό επρόκειτο να ανεγερθεί στο προάστιο της Νέας Μηχανιώνας σε κατάλληλη τοποθεσία, στο Μεγάλο Έμβολο. Θέση που προτιμήθηκε μετά από μεγάλη και ευσυνείδητη έρευνα και την υπόδειξη και τη σύσταση προσώπων που είχαν έγκυρη γνώμη για το κατεξοχήν ξηρό και ευήλιο κλίμα, καθώς και για τις άλλες ευμενείς συνθήκες, σ' ένα οικόπεδο έκτασης τετρακοσίων στρεμμάτων, που παραχωρήθηκε από την ομώνυμη Κοινότητα. Από μήνες άρχισαν και συντελέστηκαν ήδη οι εργασίες για εύρεση ύδατος, σε βάθος παραπάνω από 200 μέτρα. Νερό υπεραρκετό για τις μελλοντικές ανάγκες βρέθηκε ήδη στα 191 μέτρα. Η πίεσή του έφτανε μέχρι και τα 5 μέτρα απ' την επιφάνεια της γης¹⁶.

11) ΤΜΗΜΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ

Από τον Οκτώβριο του 1947, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ανασυγκροτήθηκε το «τμήμα αιμοδοσίας» στο σταθμό Α' Βοηθειών.

Για την εύστοχη λειτουργία του τμήματος αυτού, μελετήθηκε και εγκρίθηκε προσωρινά κανονισμός. Καταβαλλόταν η προσπάθεια να εναρμονιστεί η λειτουργία του «τμήματος αιμοδοσίας» με τις αρχές και το σύστημα λειτουργίας του αντίστοιχου τμήματος στην Αθήνα, λαμβάνοντας πάντοτε υπ' όψιν τις ειδικές συνθήκες που υπήρχαν στη Θεσσαλονίκη¹⁴.

12) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΣΘΕΝΩΝ

Η επιτροπή απασχόλησης ασθενών συστάθηκε το Σεπτέμβριο του 1946. Εργάστηκε τότε κυρίως στο Σανατόριο του Ασβεστοχωρίου.

Διοργάνωσε δύο φροντιστηριακά μαθήματα, τρίμηνης διάρκειας το καθένα, ως και σειρά διαλέξεων για τους νοσηλευόμενους, τα οποία γίνονταν από τον γιατρό κ. Ευάγγελο Στρατή με την παρουσία αδελφών του τμήματος. Τα θέματα των διαλέξεων αυτών ήταν σχετικά με την απασχόληση των ασθενών και το σκοπό που επιδίωκαν, δηλαδή την ψυχολογική υποβοήθηση μέσω της εργασίας!

Λειτουργούσαν ήδη τα επόμενα τμήματα: πλεκτικής μάλλινων, χειροτεχνίας, ραπτικής, συρμάτινων ειδών, εκπαιδευτικών μαθημάτων, βιβλιοθήκης, υπαίθριου σχολείου, επίσης λειτουργούσε τμήμα γεωργικό, παιδικό και τμήμα επαφής με πρώην ασθενείς του θεραπευτηρίου.

Μέσω της στενής επαφής των μελών της επιτροπής με τους νοσηλευτές και των υποδείξεων των θεραπόντων ιατρών, υπό την επίβλεψη των οποίων γίνεται η εργασία, αντιλαμβάνονται πλέον οι νοσηλευόμενοι ότι το «Τμήμα Εργασιοθεραπείας» ήταν μια «γωνιά του σπιτιού τους», όπου βρίσκουν τη στοργή και το ενδιαφέρον για την αυριανή κοινωνική τους αποκατάσταση μετά τη σταθεροποίηση της υγείας τους.

Ιδιαίτερη μέριμνα καταβλήθηκε για τα παιδάκια που νοσηλεύονταν στο Σανατόριο, κάποια από τα οποία παρακολουθούσαν μαθήματα χειροτεχνίας. Εθελόντρια αδελφή του Ε.Ε.Σ., βοηθός του παιδικού τμήματος, ανέλαβε τη διδασκαλία μαθημάτων υπαίθριου σχολείου 2 φορές την εβδομάδα. Διοργανώθηκε και παιδική βιβλιοθήκη για τις ανάγκες των μικρών ασθενών. Ελήφθη επίσης ειδική μέριμνα για τον καταρτισμό συνεργείου ραπτικής και κοπτικής. Κατεβλήθη προσπάθεια από τις αδελφές της επιτροπής να εμπλουτισθεί και να ευπρεπιστεί η αίθουσα ψυχαγωγίας των ασθενών του σανατορίου¹⁴.

13) ΘΕΑΓΕΝΕΙΟ ΚΑΙ ΜΟΣΚΩΦΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Το νοσοκομείο αυτό συνέχιζε τη λειτουργία του, περιελάμβανε στο σύνολο 35 κρεβάτια. Απ' αυτά ήταν:

Παθολογικά	70
Παιδιατρικά	65
Σύνολο	135

Στο Θεαγένειο νοσοκομείο λειτουργούσαν:

- α) Ακτινολογικό εργαστήριο
- β) Μικροβιολογικό Εργαστήριο
- γ) Εξωτερικό Ιατρείο (για παθολογικά και παιδιατρικά νοσήματα)
- δ) Σταθμός Α' Βοηθειών

Την τριετία 1945-1947 νοσηλεύθηκαν:

	ΑΣΘΕΝΕΙΣ	ΗΜΕΡΕΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
1945	4.800	44.715
1946	4.426	41.406
1947	4.532	40.879
Σύνολο	13.758	126.000

14) ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ ΑΠΟ ΟΜΟΡΑ ΚΡΑΤΗ

Στο στρατόπεδο αυτό συγκεντρώνονταν πολιτικοί φυγάδες όμορων κρατών, αφού προηγουμένως περνούσαν από το εκεί κέντρο αλλοδαπών και εφοδιάζονταν με φύλλο πορείας για το Στρατόπεδο πολιτικών φυγάδων.

Στους φυγάδες αυτούς, με την προσέλευση και τη συμπλήρωση των εντύπων της εγγραφής τους στη δύναμη του στρατοπέδου, παρέχονταν κατοικία, τροφή, θέρμανση, ιματισμός και υπόδηση εντελώς δωρεάν. Για τη

συντήρησή τους δαπανώνταν περίπου 2.500.000 δραχμές μηνιαίως. Ειδικός υπάλληλος του Ε.Ε.Σ. διατίθετο για την τροφοδοσία τους.

Η εγκατάσταση του στρατοπέδου πληρούσε τους όρους υγιεινής.

Στους πολιτικούς φυγάδες παρέχονταν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από γιατρούς και εθελόντριες αδελφές του Ε.Ε.Σ. Σε περίπτωση βαριάς ασθένειας, κατά την οποία ο ασθενής χρειαζόταν νοσοκομειακή περίθαλψη, εισαγόταν στο νοσοκομείο με μέριμνα του Ε.Σ.

Σε περίπτωση που κάποιος αποχωρούσε από το στρατόπεδο, τού δινόταν τροφή για το ταξίδι. Τα εφόδιά του απολυμαίνονταν από υπαλλήλους της υγειονομικής υπηρεσίας¹⁴.

15) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Η πρωτοφανούς εγκληματικότητας νέα εκδήλωση των συμμοριτών - άρπαζαν τα ανήλικα παιδιά από την αγκαλιά της μητέρας τους και τα μετέφεραν μακριά απ' την Ελλάδα, επιδιώκοντας εκτός των άλλων το βαθμιαίο αφανισμό της ελληνικής φυλής - δεν ήταν δυνατόν να αφήσει ασυγκίνητο τον Ε.Σ., ο οποίος έσπευσε να στείλει στις επαρχίες είδη ιματισμού. Στα παιδιά που ήταν συγκεντρωμένα στη Θεσσαλονίκη, εκτός από είδη ιματισμού, έστελναν και ιατροφαρμακευτική βοήθεια και, όταν υπήρχε ανάγκη, και νοσοκομειακή περίθαλψη στο Θεαγένειο Νοσοκομείο του Ε.Ε.Σ.¹⁷

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΡΤΙΟΣ 1948

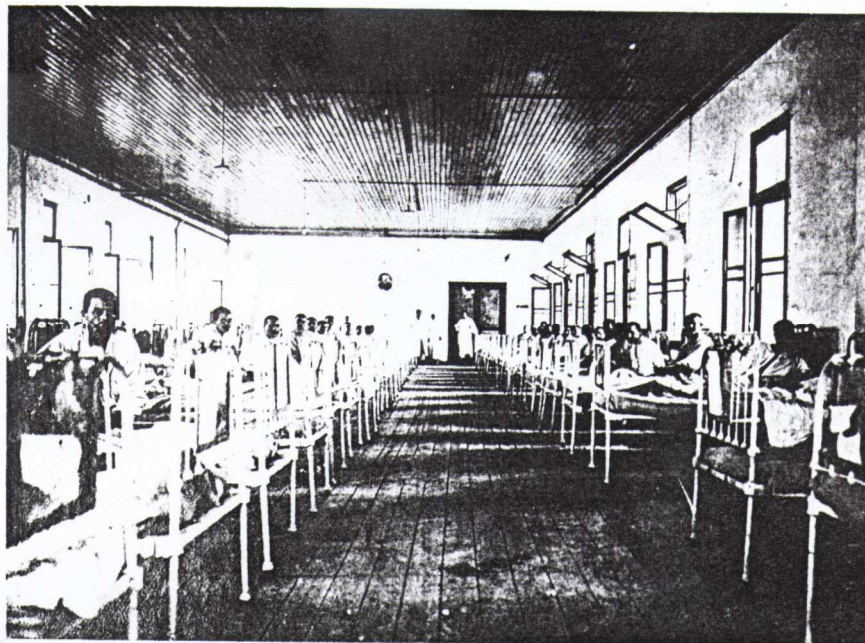
- ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ
- ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ

Επιπροσθέτως, το διάστημα που ακολούθησε, ο Ε.Σ. Θεσσαλονίκης ενεργοποιήθηκε και σε άλλους τομείς. Θεμελίωσε το νοσοκομείο Ασκληπιείο και το Θεαγένειο νοσοκομείο, ενίσχυσε το σώμα εθελοντριών αδελφών και λειτούργησε νέα τμήματα. Βοήθησε στη δράση των επιτροπών νεότητας, νοσοκόμων και απασχόλησης ασθενών, δημιούργησε νέα ιατρικά συνεργεία και το έργο του συνεχίζεται (εικόνα 8)¹⁶.

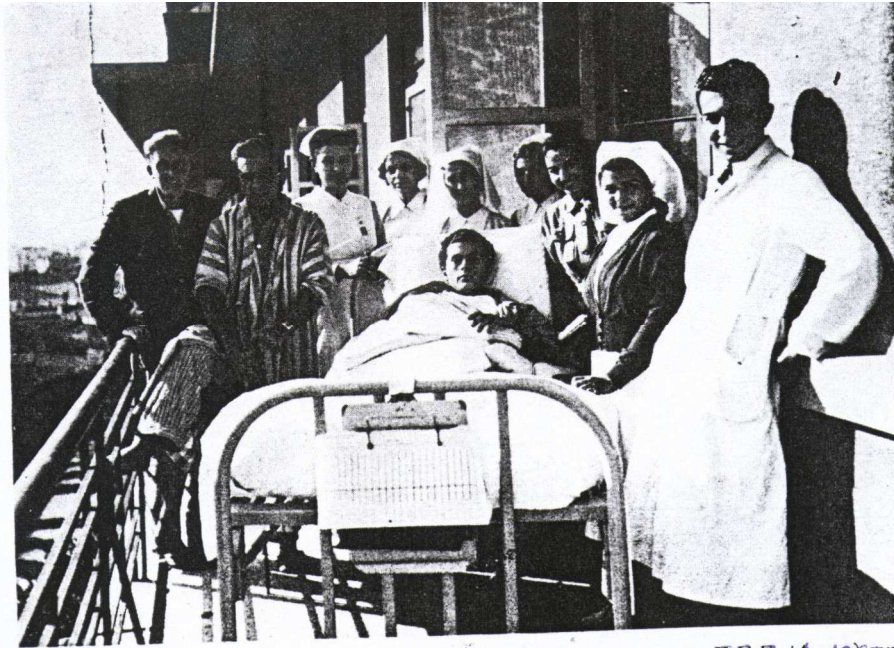
5. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ



Εικ. 1. Διακομιδή τραυματιών του μετώπου στο Νοσοκομείο Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης (1941)¹.



Εικ. 2. Άποψη θαλάμου ασθενών του Νοσοκομείου Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης (1941)¹.



Εικ. 3. Νοσηλεία τραυματιών του Αλβανικού μετώπου στο Νοσοκομείο Ε.Ε.Σ. Αμπελοκήπων (1939)¹.



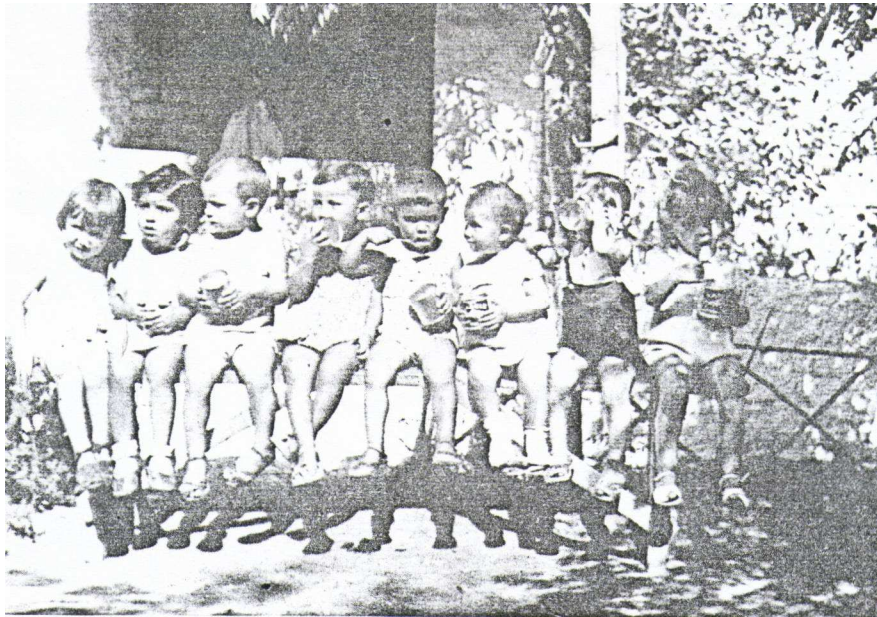
Εικ. 4. Το Νοσοκομείο Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1940)¹.



Εικ. 5. Το Νοσοκομείο του Ε.Ε.Σ. στη Μακεδονική πρωτεύουσα, το 1917.
Αίθουσα νοσηλείας¹.



Εικ. 6. Τραγικά θύματα της κατοχικής πείνας, μικρά παιδιά συνοικιών της
πρωτεύουσας (Χειμώνας 1941-1942).



Εικ. 7. Παιδιά που είχαν περιληφθεί στο πρόγραμμα αρωγής και περίθαλψης του Ε.Σ.¹ (Χειμώνας 1941-1942).



Εικ. 8. Το προσωπικό του Νοσοκομείου Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, σε αναμνηστική φωτογραφία (1942).

ΙΙΙ. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ...

Καθένας που υπηρέτησε με κάποιον τρόπο τον πόλεμο, τον έζησε απ' τη δική του ατομική σκοπιά. Οι άνδρες στο μέτωπο, οι γυναίκες στα νοσοκομεία, τα γραφεία ή τα ιδρύματα που δούλεψαν για την ανακούφιση του πληθυσμού.

Σαν παλιά εθελόντρια του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού είχα την τύχη να μη βρεθώ κλεισμένη σε νοσοκομείο, στον αναγκαστικά μονότονο κύκλο εργασίας και στη βαριά ατμόσφαιρα του πόνου που κυριαρχεί συνήθως στο θάλαμο. Αντίθετα, μου δόθηκε η ευκαιρία να ταξιδέψω και να συνεργασθώ με διάφορα τμήματα του στρατού και του Ε.Σ.

Ήμουν υπεύθυνη του Τμήματος Αδελφών Θεσσαλονίκης και η κύρια δουλειά μου ήταν να παρακολουθώ τις νοσοκόμες που εργάζονταν στα 34 νοσοκομεία της περιοχής Μακεδονίας-Θράκης. Ο τομέας αυτός απλώθηκε την ώρα του πολέμου από την Αλεξανδρούπολη ως το εσωτερικό της Αλβανίας, ως πέρα από την Κορυτσά. Έτσι είδα τον πόλεμο από πολλές πλευρές με βάση πάντα και κέντρο της εργασίας τη Θεσσαλονίκη.

Ένωσα ολοζώντανα πως τη δόξα του πολέμου δεν τη δημιούργησαν ορισμένα πρόσωπα, αλλά την έπλασε ολόκληρο το Ελληνικό Έθνος ενωμένο. Οι χιλιάδες και χιλιάδες ενωμένοι Έλληνες που λαχτάρησαν και πάλεψαν, που χάρηκαν και δάκρυσαν όλον αυτόν τον καιρό. Καθένας πρόσθεσε το πετραδάκι του στο τείχος του «ΟΧΙ» που αντέταξε η φυλή μας στον εχθρό. Κοντά στους στρατευμένους ήταν οι πολύ νέοι, οι γέροι, το πλήθος από γυναίκες, όλοι αυτοί που αποτελούν τον ανώνυμο άμαχο πληθυσμό.

Δεν επιχειρώ να περιγράψω τα όσα έζησα, από την ιστορική ή πολιτική τους πλευρά, αν και η δουλειά μ' έφερνε αναγκαστικά σε επαφή με πρόσωπα που κατείχαν ανώτερες διοικητικές και στρατιωτικές θέσεις την εποχή εκείνη.

Πραγματικό ημερολόγιο ήταν δύσκολο να κρατήσω, την ώρα που μας έπνιγε η δουλειά κι έτσι τούτο βασίζεται στο σημειωματάριο της τσέπης, στην ατζέντα μου και στα ελάχιστα γράμματα που σώθηκαν απ' τις μετέπειτα καταστροφές. Όσα γράφω, τα έχω όλα ζήσει, τα έχω δει και ακούσει η ίδια.

Μερικές λεπτομέρειες μου έμειναν βαθιά χαραγμένες στη μνήμη, αλλά και πάλι, πιο σημαντικά γεγονότα ίσως να τα παραλείπω.

Τον πόλεμο του 1940-1941, που η ιστορία θ' αναγράψει ίσως σαν την πιο ωραία σελίδα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δε στέκει να τον κρίνουμε τώρα με την πείρα που αποκτήσαμε τότε ο καθένας μας, ή και αργότερα, στα μαύρα χρόνια που ακολούθησαν.

Για μας τους Έλληνες, ήταν η 28^η Οκτωβρίου το βάπτισμα στον ολοκληρωτικό πόλεμο και το πρωταντίκρισμα της φρίκης του. Μας βρήκε κάπως ανέτοιμους όχι μόνο υλικά, αλλά πιο πολύ ακόμα ψυχικά. Οι μήνες όμως του πολέμου μας χάρισαν μοναδική εμπειρία.

Η πατρίδα βρέθηκε σε ομαδική έξαρση, που σπάνια τη συναντά κανένας. Σε λίγα έθνη δόθηκε να ζήσουν όλοι ενωμένοι έτσι με την ίδια ένταση και με το ίδιο ιδανικό. Το μεγαλείο του άνισου αυτού αγώνα δε μπόρεσε να σβήσει απ' την ψυχή μας το απότομο γκρέμισμα, τα παγερά χρόνια της Κατοχής και ο εμφύλιος σπαραγμός ακόμα, που ακολούθησε.

Λυπάμαι αν έρχεται και ξανάρχεται το πρώτο πρόσωπο σ' αυτά που σας γράφω. Ήταν δύσκολο να γίνει αλλιώς, μιας και γράφω μόνο όσα έζησα η ίδια... ήταν δύσκολο να πάρει άλλη μορφή ο λόγος μου^{21, 22}.

B. A. ZANNA

Παράδειγμα προς μίμηση...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
I. Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
B. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ	4
2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	5
3. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	7
4. ΧΑΡΤΗΣ ΤΟΥ Ε.Ε.Σ.	14
II. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ	
1. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΑΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Ε.Ε.Σ.	15
2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	18
3. Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	21
4. ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1938-1948	21
A' . ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΔΙΕΤΙΑ '38-'39)	21
1) ΓΕΝΙΚΑ	21
2) ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΑΘΜΟΥ Α' ΒΟΗΘΕΙΩΝ	23
3) ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	24
4) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ	24
5) ΑΝΤΙΦΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	25
6) ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ	27
7) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	28
8) ΣΩΜΑ ΤΡΑΥΜΑΤΙΟΦΟΡΕΩΝ	29
9) ΣΧΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ	29

Β΄ . ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΔΙΕΤΙΑ '40-'41)	33
I. ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ	33
1) ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΛΗΦΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ	33
2) ΤΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΛΗΦΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ	34
3) ΙΔΡΥΣΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ	34
4) ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΣΤΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ	37
5) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ	39
6) ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ	39
7) ΜΕΤΡΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ	40
8) ΓΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑ	41
9) ΕΥΑΡΕΣΚΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	42
10) ΔΩΡΕΑ ΤΡΙΩΝ ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	43
11) ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ	44
12) ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	44
13) ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ	45
14) ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	45
15) ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ	46
16) ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΝΙΓΡΙΤΑΣ	47
17) ΙΔΡΥΣΗ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ	48
18) ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ	48
19) ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	49
II. ΟΙ ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΕΛΑΣΟΚΡΑΤΙΑΣ	50
Γ΄ . ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΤΡΙΕΤΙΑ '45-'47)	50

1) ΕΞΟΡΜΗΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ	50
2) ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΥΜΜΟΡΙΟΠΛΗΚΤΩΝ	51
3) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ (Κ.Ι.Σ.)	51
4) Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ (Κ.Σ.Α.Β.)	52
5) ΚΙΝΗΤΑ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΑ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ (Κ.Ο.Σ.)	52
6) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ	52
7) Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ	53
8) ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΦΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΛΜΕΤ (Β.Σ.Γ.)	53
9) ΣΧΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ	54
10) ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΦΥΜΑΤΙΩΣΗΣ ΟΣΤΩΝ «ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΟ Ν. ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ»	55
11) ΤΜΗΜΑ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ	55
12) ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΑΣΘΕΝΩΝ	56
13) ΘΕΑΓΕΝΕΙΟ ΚΑΙ ΜΟΣΚΩΦΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ	57
14) ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΦΥΓΑΔΩΝ ΑΠΟ ΟΜΟΡΑ ΚΡΑΤΗ	57
15) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	58
5. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ	60
III. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	64
IV. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	66
V. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, ΤΟΜΟΣ 1^{ος}, ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ (1987).
2. Internet: <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=8&la=1> Ερυθρός Σταυρός - Google.
3. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΕΡΥΘΡΑ ΗΜΙΣΕΛΗΝΟΣ / ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΕΝΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (σελ. 3) (Βιβλιοθήκη Ερυθρού Σταυρού Θεσσαλονίκης).
4. Internet: <http://www.sansimera.gr/common/scripts/print.php>
5. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, ΤΟΜΟΣ 2^{ος}, ΠΑΝΤΑΖΙΔΗΣ (1992).
6. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ Π. ΚΟΥΖΗ, «Ο αγών κατά της φθίσεως» (Αθήνα 1910), «Περί Ευλογίας και Ιλαράς» (Αθήνα 1914).
7. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ ΣΠΥΡ., «Οι σεισμοί της Χίου» (Αθήνα 1982).
8. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Έκθεσις πεπραγμένων» και «Λογοδοσίεις»
 - «Πρακτικά διοικητικού συμβουλίου» (1877-1940)
 - «Δράσις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού» (1877-1927), έκδοση 1927
 - «Notice sur la Croix-Rouge Greque» (Αθήνα 1882)
 - «Τμήμα Βοήθειας - Σταθμός Α΄ Βοηθειών Αθηνών - Πεπραγμένα τεσσαρακονταετίας 1931-1971» (Αθήνα 1971)
9. ΚΩΣΤΑ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, «Ιστορικών Λεξικόν των Πατρών», β΄ έκδοση (Πάτρα 1980).

10. Internet: <http://www.netrolution.gr/default.asp?>
11. ΑΘΗΝΑ ΜΕΣΟΛΩΡΑ, «A brief history of the evolution of Nursing in Greece», Αθήνα 1967.
12. ΜΑΡΙΝΟΣ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ: «Επισκόπησις του έργου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού», Αθήνα 1954.
13. ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΑΝΑΡΤΗΘΕΝ ΦΥΛΛΑΔΙΟ).
14. Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΟΥ Ε.Ε.Σ. ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΤΡΑΓΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1938-1948, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1948.
15. ΓΕΣ. Η Υγειονομική υπηρεσία του στρατού κατά τον πόλεμο του 1940-1941, Αθήνα 1979.
16. ΜΑΡΙΝΟΣ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ, Αναμνήσεις (1867-1957), Σελίδες από την ιστορία της νεότερης ιατρικής, Καστανιώτης, Αθήνα 1995.
17. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΚΤΙΝΕΣ», Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1951, σελ. 53-55.
18. Η συμβολή των ιατρών εις την παλιγγενεσίαν του Έθνους, Ακαδημία Αθηνών, 24 Μαρτίου του '40. Λόγος του Προέδρου Μ. Γερούλανου. Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών.
19. Έμπυχος Ιατρική (Ακτίνες 119 Αρ. Σεπτέμβριος 1951).
20. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ-ΚΟΖΑΚΗ, «ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΩΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ», ΑΘΗΝΑ 1877.

21. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Δ. ΖΑΝΝΑ, «Η Κατοχή», έκδοση «Βιβλιοπωλείο Εστίας», 1964.

22. ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΑΛ. ΖΑΝΝΑ, «Ημερολόγιο πολέμου '40-'41», Ερμής 1979.